

CHOV OVIEC a KÔZ

Vydáva Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo pre priaznivcov chovu číslo 4 / 2009

www.zchok.sk

OBRÁZKY Z UZNÁVACIEHO POKRAČOVANIA

Agrifarm BS Driečna

Agroekoslužby Bukovce komisia

Fiam Agro Services Ďačov

TOMAK Podolíneč

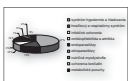

Komisia Rogus Trstany

SHR Mikolaj Markušovce

Obsah

4	Aktuality v chove oviec a kôz: Téma - najdôležitejšie zmeny v oblasti.....		
6	Využitie eurofondov v tatranských podmienkach vo firme NOFA – Ing. Norbert Fassinger		
9	Črpáky		
10	Tradícia v dreve		
13	Produkčný potenciál aukčných baranov plemena merino a produktov pozmeňovacieho kríženia v roku 2008		
16	Praktické skúsenosti s veľmi skorým odstavom jahniat.....		
18	Posledný pôdoj sezóny v Bajerovciach		
19	Chorobnosť oviec na Slovensku		
20	Demeter 2009		
25	Štátny tajomník Ján Slabý v Bruseli		
26	Zavedenie elektronickej identifikácie oviec a kôz na Slovensku už od 31.12.2009		
27	História holandských syrov		
28	Produkčný potenciál aukčných baranov mäsových plemien v roku 2008		
30	Fenotypová a genetická analýza produkčných a reprodukčných ukazovateľov čistokrvných cigájskych oviec vo vybraných chovoch Prešovského kraja		
33	Zápisnica zo zasadnutia Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK		
35	Nová legislatíva – stručný prehľad.....		

Uzávierka časopisu Chov oviec a kôz číslo 1/2010 – 15.3.2010

Po termíne uzávierky nie je možné zaradiť príspevok do aktuálneho čísla.

Vážení chovatelia – čitatelia časopisu.

V minulých ročníkoch časopisu Chov oviec a kôz sa s veľkou odozvou uskutočnila súťaž Vašich fotografií s rôznou tematikou súvisiacou s chovom oviec a kôz.

Súťaž mala u Vás veľmi pozitívny ohlas, mali ste o ňu veľký záujem. O víťazovi rozhodla Redakčná rada a ceny boli odovzdané na chovateľskom dni v rámci Agrokomplexu. Pre ďalšie obdobie Redakčná rada časopisu vyhlasuje novú súťaž, ktorej hlavnou témou bude:

BAHNENIE, ODCHOV JAHNIAT A KOZLIAT /do odstavu/

Vyzývame preto všetkých vás, ktorí dokážete toto obdobie v chove za-

chytiť a odфотографovať, aby ste sa podelili s týmito obrázkami a zaslali ich do súťaže na zverejnenie. Najkrajšie a najoriginálnejšie samozrejme odmeníme na záver súťaže, ktorá sa ukončí v čísle 2/2010. Víťazovi cenu odovzdáme na Agrokomplexe 2010 v rámci chovateľského dňa.

Pravidlá pre uverejnenie fotografií zostávajú rovnaké

- rozmery foto minim. 10x13 cm zaslané poštou

- alebo zaslané e-mailom vo forme .jpg

Svoje zábery zasielajte na adresu:

Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku- družstvo

Skuteckého 19, 974 01 Banská Bystrica

alebo na email: zchok.relovsky@orangemail.sk

Chov oviec a kôz – aktuálne informácie a údaje z PK pre chovateľov a priaznivcov chovu • ročník XXIX, č. 4/2009 • **Vydáva:** Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku Banská Bystrica • **Šéfredaktor:** Ing.Slavomír Reľovský • **Redakčná rada:** Ing. Marek Kodada, Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc., Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD., Ing. Jozef Eštočin, Ing. Pavel Srpoň • **Adresa redakcie:** Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku- družstvo, Skuteckého 19, 974 01 Banská Bystrica, tel. 0905406283, e-mail zchok.relovsky@orangemail.sk, **Pre-press a tlač: KURIÉR plus REKLAMA**, tel./fax: 053/4414 058 Odborárov 49, 052 01 Spišská Nová Ves • Redakcia nezodpovedá za obsahovú a jazykovú správnosť príspevkov • **ISSN 1336-4715**

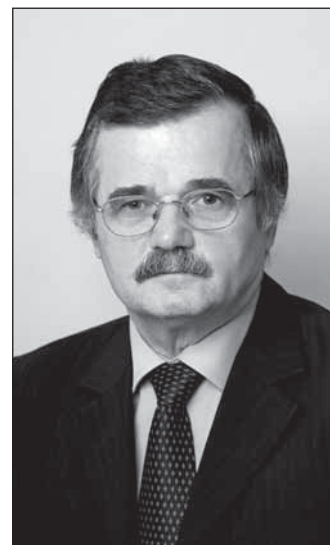
Vážení čitatelia,

máme za sebou už takmer celý rok 2009. Tento rok je výrazne poznačený dôsledkami hospodárskej krízy. Smutné je najmä to, že práve vidiek, ktorý je najviac závislý od poľnohospodárstva, je krízou zasiahnutý v najväčšej miere. Aj my poľnohospodári cítime dôsledky nižšieho dopytu po našich produktoch. Je veľkou škodou, že sa nám nášho spotrebiteľa nedarí nakloniť na svoju stranu ani vysokou kvalitou. Kvôli tomu, že má dnešný zákazník hlbšie do peňaženky, dá sa presvedčiť nízkou cenou, kvalita je druhoradá. Nikto z nás však určite nepoľaví v práci. Aj činnosť Zväzu chovateľov oviec a kôz bola v tomto roku sústre-

ená na čo najväčšiu pomoc všetkým chovateľom oviec a kôz. Zastupovali sme Vás pri mnohých rokovaniach so štátnymi inštitúciami. Snažili sme sa byť v čo najužšom kontakte s Vami - chovateľmi oviec a kôz. V tomto ťažkom období nám neostáva nič iné. Len zomknúť sa a spoločne bojovať za dosiahnutie stanovených cieľov. Aj v obsahu tohto čísla Vám prinášame témy s pomerne širokým záberom. Venujeme sa v ňom tradičným remeslám súvisiacim s chovom oviec - výrobe črpákov. Tiež nechýba ani problematika aktuálnej témy elektronického označovania oviec. Nevynechali sme ani spätný pohľad na oficiálne ukončenie

ovčiarkej sezóny Demeter 2009 v Liptovskom Hrádku. Tento príspevok obsahuje aj vyhodnotenie TOP 2008 - najúspešnejších chovateľov. V ňom sú obsiahnuté aj informácie o bonitáciách v roku 2009 a výsledkoch Nákupných trhov v roku 2009. Samozrejmosťou v každom čísle je aj príspevok s veterinárnou problematikou. V tomto čísle takisto nechýba. Verím, že si nájdete v tomto poslednom tohtoročnom čísle odpovede na niektoré otázky. Na záver Vám chcem všetkým poďakovať za priazeň v roku 2009 a zaželať úspešné vykročenie do roku 2010.

Ing. Jozef Eštočin

MP SR

Aktuality v chove oviec a kôz: Téma - najdôležitejšie zmeny v oblasti legislatívy, ktoré súvisia s ochranou zdravia zvierat a ľudí

Odbor živočíšnej výroby úzko spolupracuje so Štátnou veterinárnou a potravinovou správou SR v oblasti zdravia a ochrany zvierat a spolu so Sekciou potravinárstva, výživy a obchodu aj v oblasti hygieny potravín.

V súčasnosti najaktuálnejšia problematika riešená na úseku veterinárstva je okrem iného aj „Chovateľský program na rezistenciu oviec voči prenosným spongiformným encefalopatiám – scrapie v Slovenskej republike“. Cieľom chovateľského programu je selektovať plemenné zvieratá na rezistenciu voči scrapie. Zvieratá nikdy nemajú svoj genotyp. Jeden test počas života postačuje na definovanie vnímavosti alebo rezistencie voči scrapie. Vyšetrenie na genotypizáciu je podmienkou zaradenia plemenných zvierat do plemenitby, to znamená, že všetky plemenné barany a taktiež plemenné jahničky a plemenné jarky musia byť pred zaradením do plemenitby vyšetrené na rezistenciu voči scrapie. Chovateľský program sa však zatiaľ neuplatňuje na samičiu populáciu. Odbor živočíšnej výroby vypracoval kalkulácie pre vyšetrenie na genotypizáciu bahníc a jahničiek pre rôzne metódy a určité stupne chovu. Prijateľným variantom by bolo vykonať genotypizáciu u zvierat zaraďovaných do reprodukcie, čo predstavuje zhruba 12 000 ks zvierat ročne. Vo finančnom vyjadrení to predstavuje pri metóde PCR-RFLP 435 000 €. Týmto by sa v priebehu 4-6 rokov dosiahlo, že všetky

plemenné bahnice na Slovensku by mohli mať určený genotyp. Ako sme už v úvode spomínali odbor živočíšnej výroby úzko spolupracuje aj so Sekciou potravinárstva, výživy a obchodu aj v oblasti hygieny potravín. Tu by sme chceli dať do pozornosti Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.352 z 19. augusta 2009, ktorým sa ustanovujú hygienické požiadavky na priamy predaj a dodávanie malého množstva prvotných produktov živočíšneho pôvodu. Ide v podstate o dlho očakávané nariadenie, ktoré upravuje priamy predaj z dvora. Toto nariadenie nadobudlo účinnosť 1.9.2009. Ministerstvo pôdohospodárstva, ktoré návrh nariadenia predložilo, od jeho prijatia očakáva pozitívny vplyv na rozvoj vidieka a jeho zásobovania potravinami priamo z prvovýroby, ako aj na zásobovanie spotrebiteľov v rámci agroturistiky. Chov oviec je jedno z odvetví živočíšnej výroby predurčené hlavne do horských a podhorských oblastí, a práve tomuto odvetvíu môže nové nariadenie pomôcť maximálne využiť zdroje z agroturistiky a tým aj udržať zamestnanosť na vidieku. Administratívnu časť registrácie prvovýrobcov dodávajúcich malé množstvá prvotných produktov živočíšneho pôvodu už rieši

zákon o veterinárnej starostlivosti. A práve ďalšou veľmi dôležitou legislatívnou úpravou prešiel zákon č.39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti. Zákon č. 299 z 19. júna 2009, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení zákona č. 99/2008 Z. z. zapracováva do tohto zákona už spomínané registrácie prvovýrobcov a všetko súvisiace s predajom z dvora, taktiež nové choroby v prílohách ako aj doplnenie európskej legislatívy. Bohužiaľ nie všetky legislatívne nariadenia Európskej komisie nám vyhovujú, ale musíme ich rešpektovať. Jedným z nich je aj nariadenie Rady ES č.21/2004 zo 17. decembra 2003, ktorým sa ustanovuje systém na identifikáciu oviec a kôz. Slovenská republika považuje v súčasnosti používaný systém identifikácie za dostatočný pre vysledovateľnosť zvierat a kontrolu chorôb. Spomínané nariadenie určuje definitívny termín zavedenia elektronickej identifikácie 1.1.2010. Tento spôsob identifikácie, keďže sme krajina s počtom zvierat menším ako 600 000 ks sa týka iba zvierat zapojených do obchodu v rámci spoločenstva. Ministerstvo pôdohospodárstva SR vyčlenilo na účely zavedenia elektronickej identifikácie oviec a kôz na Slovensku čiastku 199 163,51 EUR (6 000 000,- Sk) na rok 2009 pre Plemenársku službu š.p., ktoré sú poverené technickým zabezpečovaním tejto úlohy

a taktiež tieto prostriedky zmiernia finančné zaťaženie chovateľov. Ďalšou zmenou bude novela zákona o šľachtení a plemenitbe. Momentálne sa k zákonu vyjadrujú všetky kompetentné organizácie a zväzy, zástupcovia chovateľov, ale aj vedy a školstva. Návrh zákona je koncipovaný tak, že bude dávať väčšie práva, ale aj zodpovednosť uznaným chovateľským organizáciám, ako zástupcom chovateľov. Zákon upravuje práva a povinnosti ministerstva, ktoré po schválení či už poverenej organizácii, uznanej chovateľskej organizácii alebo podniku, štatútov plemenných kníh a registrov, šľachtiteľských programov nebude viac menej zasahovať do ich činností pokiaľ nebude mať na to podnet či už od samotných chovateľov, ale hlavne od Plemenárskej inšpekcie SR. Zákon musí aplikovať aj súhrn ustanovení zootechnickej legislatívy spoločenstva kde sa okrem iného hovorí, že členské štáty nesmú zakázať, obmedziť alebo brániť zo zootechnických dôvodov obchodovaniu vo vnútri spoločenstva s čistokrvnými chovnými ovcami a kozami a ich spermiami, vajčkami a embryami, úradnému schváleniu chovateľských organizácií alebo asociácií, ktoré vedú alebo zriaďujú plemenné knihy. Členské štáty môžu požadovať, aby čistokrvné chovné ovce a kozy a spermie, vajčka a embryá týchto zvierat boli sprevádzané v čase ich uvádzania na trh zootechnickým osvedčením vypracovaným v súlade so vzorom stanoveným Komisiou.

Členské štáty oznámia Komisii a ostatným členským štátom organizácie a asociácie chovateľov, ktoré sú schválené na účely vedenia alebo zriadenia plemenných kníh a ktoré spĺňajú kritériá stanovené Komisiou.

Celý tento článok je zameraný na le-

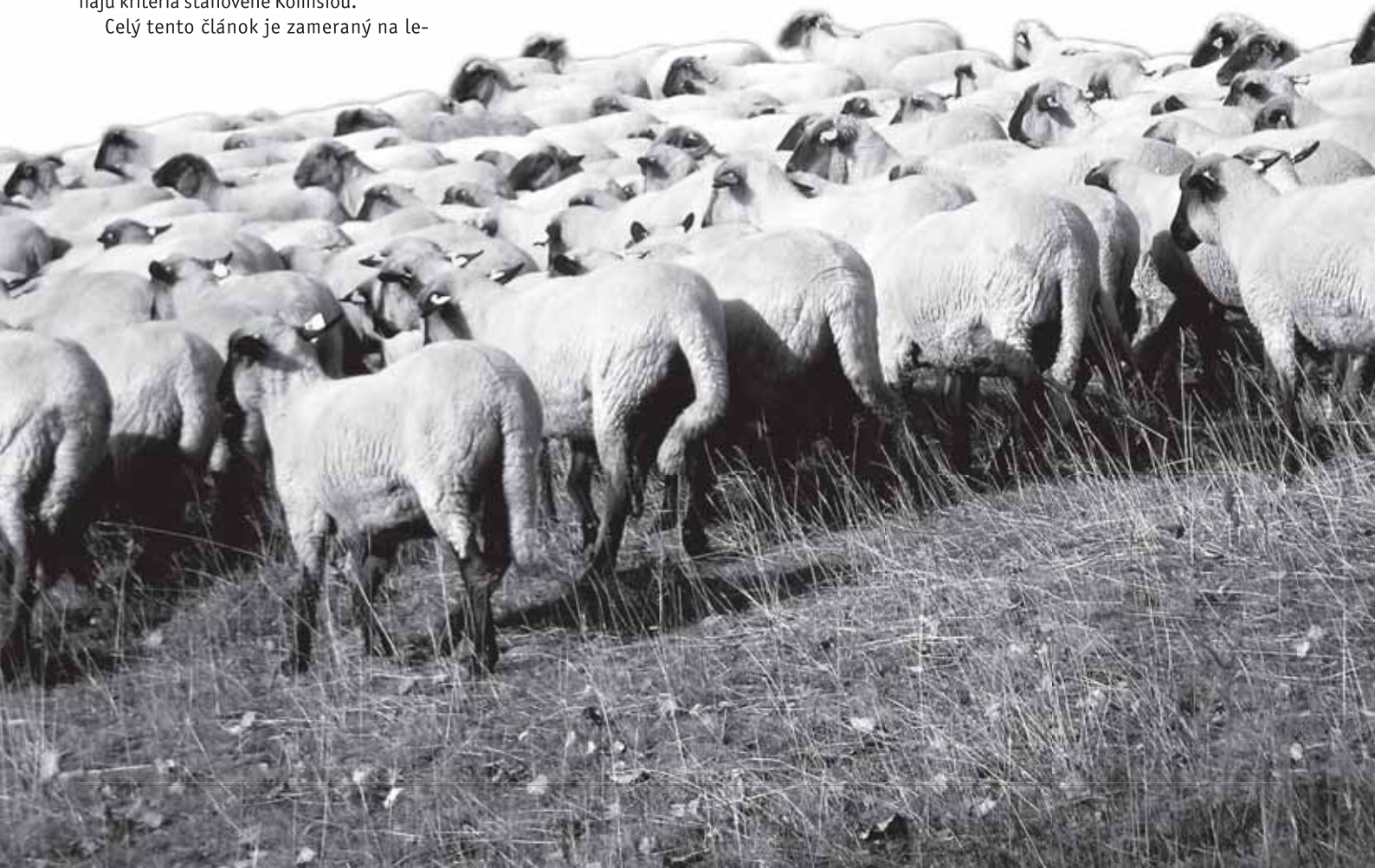
gislatívne zmeny, ktoré súvisia s ochranou zdravia zvierat a ľudí v celom potravinovom reťazci. Od zabezpečenia nielen základných fyziologických potrieb zvierat, ale aj ich určitej pohody cez ochranu zdravia zvierat voči chorobám a ich šíreniu až po ustanovenie hygienických požiadaviek na priamy predaj živočíšnych produktov ku konečnému spotrebiteľovi. Veľmi dôležitá a potrebná je výsledovateľnosť zvierat a chorôb v súvislosti pri výskyte problematických potravín už na samotnom trhu.

Práve tieto legislatívne nariadenia sú garantom bezpečnosti potravín a ochrany zdravia ľudí v rámci potravinového reťazca živočíšnych produktov, medzi ktoré samozrejme patria aj chutné ovčiarke produkty.

**Autori: Ing. Mgr. Martin Mellen, PhD.,
Ing. Róbert Mészáros,**

*Ministerstvo pôdohospodárstva SR
odbor Živočíšnej výroby*

Autor fotografie: Ing. Slavomír Relovský

Využitie eurofondov v tatranských podmienkach vo firme NOFA – Ing. Norbert Fassinger

Najstaršia správa o obci Vrbov sa viaže s rokom 1251, keď sa jej meno Werbev spomína v listine Belu IV. Vrbov leží na ceste, ktorá spájala Kežmarok s Levočou a mala veľký medzinárodný význam. Obyvateľstvo Vrbova sa zamestnávalo prevažne poľnohospodárstvom a chovom dobytka. Pestoval sa tu ľan a obiloviny, občania sa živili aj remeselníctvom.

Obec Vrbov a jej celý kataster sa nachádza v predpolí Vysokých Tatier, patrí do Prešovského kraja a do okresu Kežmarok. Chotár sa rozprestiera v juhovýchovnej časti Popradskej kotliny, podhorí Levočských vrchov a v doline Vrbovského potoka. Táto hraničná poloha determinovala jeho vlnitý reliéf a základné rozčlenenie. Prevahu má orná, lužne oglejovaná a miestami rašelinová pôda. V porovnaní so susednými obcami povodia rieky Poprad je tu viac lesov a pasienkov. Pôdne a klimatické podmienky určujú charakter a štruktúru chotára.

Firma s obchodným názvom NOFA – Ing. Norbert Fassinger úspešne funguje od roku 1997. Konkrétne hospodári v obciach Vrbov a Huncovce, ktoré patria do KÚ Vrbov, Huncovce a Kežmarok. Celková výmera poľnohospodárskej pôdy je 1404 hektárov, z toho 1111 hektárov ornej pôdy. Klimatické podmienky

zaraďujú firmu do horskej výrobnjej oblasti, s celoročným priemerom teplôt 6 stupňov Celzia, ročný priemerný úhrn zrážok je 550 – 600 mm. S tepelnými pomermi súvisí aj dĺžka vegetačnej doby, ktorá je 156 až 165 dní a je ovplyvňovaná extrémnymi teplotami na jar a skoro v jeseni.

Pozemky sa nachádzajú v nadmorskej výške 550 až 720 m nad morom, svahovitost' 0 až 12 stupňov.

Firma NOFA začala hospodáriť 1. decembra 1997 v oblasti výkrmu ošípaných v prenajatých priestoroch kežmarského družstva do 14. júna 2000. Od 15. júna 2000 sa prenajali priestory bývalého Tatrasova Veľká Lomnica (v konkurze), hospodársky dvor Huncovce, kde k výkrmu ošípaných pribudli dojnice a výkrmový dobytok. Porasty, budovy, stroje a dobytok boli prevzaté v dezolátnom stave. Postupne dochá-

dzo k pomalému ozdraveniu. Zrealizoval sa nákup vysokoteľných jalovic a dojnic Pinzgau-ského aj Holštýnskeho plemena. V roku 2002 sa firma dostala v úžitkovosti na 4650 litrov. Po veľkých problémoch s pracovníkmi živočíšnej výroby (úhyny a týranie zvierat) došlo k radikálnemu rezu a všetok dobytok vo februári 2002 sa predal. Do roku 2004 pokračoval výkrm ošípaných. V februári 2003 bol kúpený cez exekúciu hospodársky dvor Vrbov. Ten sa tiež nachádzal v dezolátnom stave (hospodárske budovy, dobytok).

V auguste 2003 sa hovädzí dobytok vymenil za ovce. Firma kúpila prvé stádo oviec z Nálepkova, s dekrétom šľachtiteľského chovu – zošľachtená valaška. Tým sa firma úplne preorientovala na chov oviec.

Zakúpený šľachtiteľský chov oviec bol pre radený do rozmnožovacieho chovu v roku 2003, na základe výsledkov v roku 2004 a 2005 bol Dekrétom MPSR uznaný šľachtiteľský chov oviec plemena zošľachtená valaška. V tom istom roku bol firme udelený Diplom za 1. miesto v kategórii chovateľov oviec plemena zošľach-

tená valaška za mliekovú úžitkovosť.

NOFA sa tiež zaoberá chovom mäsového plemena SUFFOLK a v roku 2008 bol udelený Dekrét rozmnožovacieho chovu. Firma produkuje plemenných baranov plemena zošľachtená valaška. V roku 2009 sa očakáva na základe podaných žiadostí uznanie šľachtiteľského chovu plemena SUFFOLK, šľachtiteľsko – experimentálneho chovu s krížením LACAUNE x zošľachtená valaška a východofrízské plemeno x zošľachtená valaška.

Vďaka spolupráci s MPSR a využitiu čerpania eurofondov sa zefektívnilo dojenie oviec s možnosťou nákupu kvalitnej dojárne a tiež sa zefektívnilo krmenie bahníc, čím sa každý rok darí zvyšovať úžitkovosť bahníc – viď. vybrané parametre bahnice – matky plemenných baranov.

číslo bahnice	lína	mlieková úžitkovosť
5769 – 7179	Patric	225,36
3231 – 62012	Patric	221,68
1409 – 5471	SUNFLOWER	216,80
5722 – 7132	VERUN	211,03
320 – 526	Patric	210,70
1505 – 9427	LCRUEL	210,13
1431 – 7473	ANGLICAN	204,74
4136 – 2465	WEINO	198,26

V novembri 2005 začala NOFA s chovom športových koní.

Od 1. januára 2005 je firma zaradená do ekologického hospodárenia na celej výmere. Z plodín sa pestujú ozimná raž, ozimné pšenice, tritikale, ovos, hrach siaty a peluška roľná. Celá produkcia sa realizuje vývozom do Nemecka, Rakúska, Francúzska v certifikovanej Bio kvalite.

Priemerné hektárové úrody sa pohybujú od 3 do 5,4 t/ha aj napriek tomu, že firma nepoužíva žiadne hnojivá, ani chemické prípravky. Tiež sa zaoberá pestovaním množiteľských plôch pre OSIVO, a.s., Zvolen – Bio osiva.

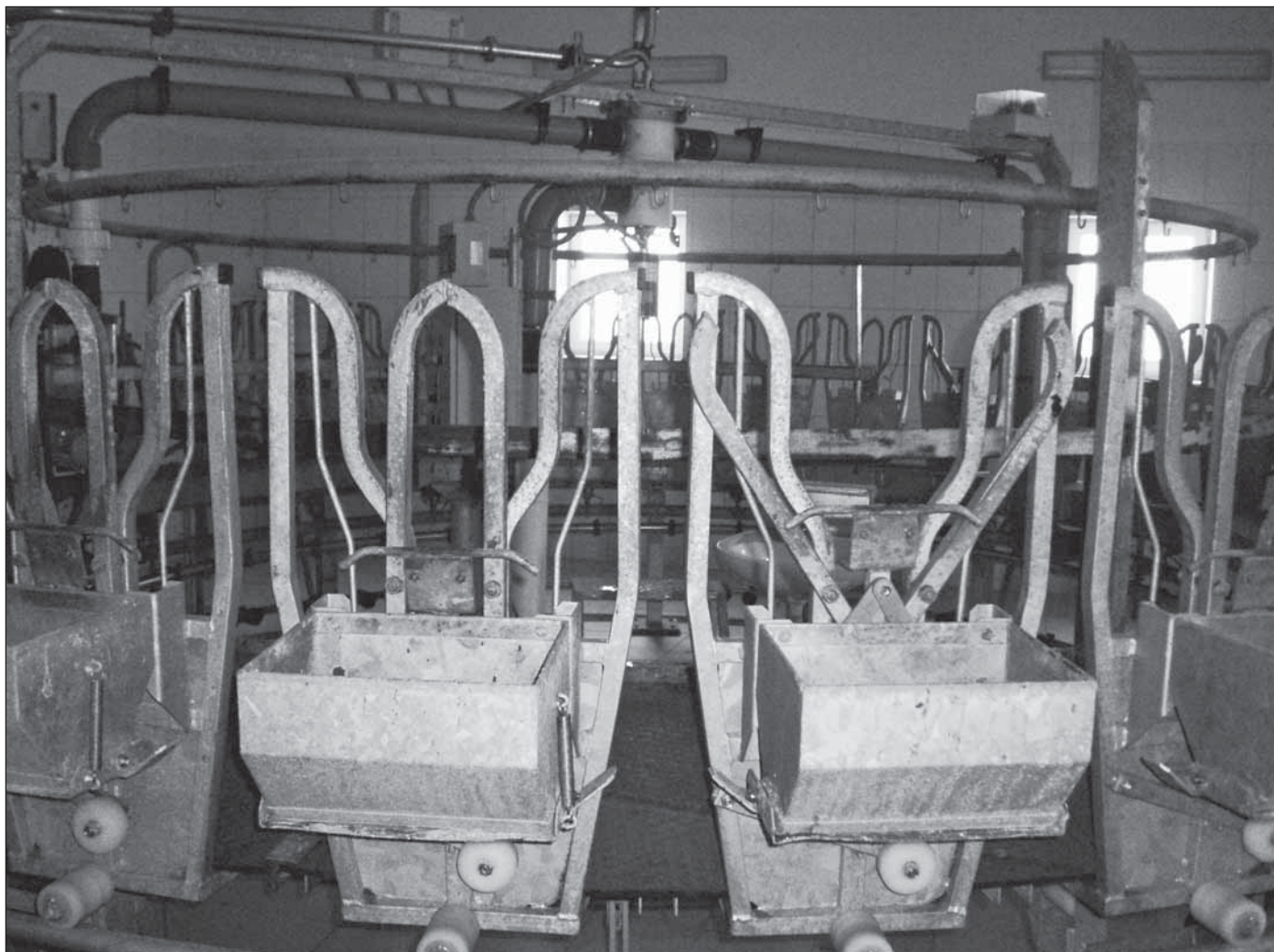
NOFA je sebestačná vo výrobe objemových krmovín, ktoré dorába vlastnými mechanizačnými prostriedkami, okrem rezania senáže a výmlatu obilovín, ktoré zabezpečuje formou služieb.

Vďaka vstupu Slovenska do Európskej únie sa otvorili možnosti na skvalitnenie a zefektívne-

nie práce poľnohospodárov. Možnosti čerpania europeží NOFA privítala. Majetok oboch hospodárskych dvorov (budovy a stroje) boli fyzicky a morálne opotrebované. Firma využila hneď prvé kolo SOP v roku 2004, vypracovala projekt **Pre opatrenie I.1 Investície do poľnohospodárskych podnikov** s názvom „Obnovenie a modernizácia technologického parku NOFA“ Celkový objem projektu dosahoval sumu 6 063 400 Sk, v ktorom výška poskytnutého nenávratného finančného príspevku činila **60%**, v korunovom vyjadrení 3 638 040 Sk. Z týchto prostriedkov boli nakúpené tieto stroje a zariadenia:

- traktor John Deere 5720 – 2 ks
- traktor John Deere 6320 TLS – 1 ks
- čelný nakladač John Deere 551 – 1 ks
- pluh Kuhn Multimaster 110 4T 75/102 – 1 ks
- disková kosačka Kuhn GMD 700 G11 – 1 ks

- obracač Kuhn GF 5001 MH – l ks

V rámci programového obdobia 2004 – 2006 v rámci PRV NOFA vstúpila do záväzku: **Opatrenie 5 – Agroenviroment a životné podmienky zvierat** s názvom projektu: Ekologické hospodárenie – Ing. Norbert Fassinger. Celková výška oprávnených nákladov na projekt v období rokov 2005 – 2009 bola vo výške 31 601 864,95 Sk.

Firma NOFA podala ďalšiu žiadosť na transformáciu záväzku ekologického hospodárenia na obdobie 2010 – 2015.

V roku 2005 firma vypracovala ďalší projekt pre SOP pre prioritu č. 1 Podpora produktívneho poľnohospodárstva, opatrenie č. 1.1. Investície do poľnohospodárskych podnikov s názvom projektu: **Investície do zlepšenia životných podmienok oviec na hospodárskych dvo- roch Vrbov a Huncovce.** Oprávnené výdavky na tento projekt boli vo výške 23 753 508 Sk bez DPH, pričom výška nenávratného finančného príspevku bola **50%** a vykazovala obnos 11 876 754 Sk. Z týchto prostriedkov bolo zrekonštruovaných osem maštalií pre chov oviec a boli nakúpené stroje a technologické zariadenia:

- traktor John Deere 5720 – l ks

- zhrňovač krmovín Kuhn GA 6000 – l ks

- fekálny náves PN 70 – l ks

- čelný nakladač TUR 6A – l ks

- dojárň OVI36 značky Westfalia s chladiacou nádržou s kapacitou 3600 litrov – l ks

V dôsledku nepresného odhadu projektantov došlo k nesprávnemu odhadu nákladov na rekonštrukciu maštalií, čo sa premietlo v prekročení investícií o 32 240 000 Sk. Chýbajúce prostriedky boli kryté čiastočne úverom a čiastočne z vlastných zdrojov.

V rámci Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 firma NOFA podala nový projekt s názvom: **Modernizácia hospodárskych dvorov NOFA – Ing. Norbert Fassinger** s výškou oprávnených nákladov 1 086 633,4 Eura bez DPH, kde maximálna výška nenávratného finančného príspevku činí 50%, t.j., 543 316,7 Eura. Projekt bol schválený a podpísaný 30. júna 2009. Z daných finančných prostriedkov sa budú realizovať opravy budov a nákup strojov:

- modernizácia pozberovej linky na spracovanie obilia – hospodársky dvor Huncovce

- prestavba objektov hospodárskeho dvora Vrbov: rekonštrukcia senníkov – 2 ks, rekonštrukcia maštale pre kone

- univerzálny traktor John Deere 7530 Prémium – l ks,

- poľnohospodársky traktor Farmtrac 675 DT

- l ks,

- zhrňovač Kuhn GA 6002 – l ks

- rýpadlo JCB 4CX 4x4x4 SMTP – l ks

- otočný pluh Multi-Master 122 5NSH 75/102 – l ks

- žací miagač čelne nesený – FC 313F – l ks

- závesný žací miagač – FC 353 GC – prstový miagač – l ks

- rotačné brány HR 4003 D – l ks

Cieľom firmy NOFA – Ing. Norbert Fassinger vo Vrbove je naďalej produkovať obilie, ovčie mäso a mlieko v Bio kvalite. Ďalej pokračovať v šľachiteľskom programe oviec a hľadať efektívne a ekonomické postupy v produkcii ovčieho mlieka a zvyšovania úžitkovosti dojných oviec. Jedným z možných riešení zvyšovania úžitkovosti a zachovania najproduktívnejších bahníč v stáde, je cesta skorého odstavu jahniat formou použitia krmných automatov, alebo formou priameho predaja sedemdnových jahniat do súkromného sektora formou priameho predaja z dvora.

Na základe našich skúseností z roku 2009 sme zvýšili dodávku surového ovčieho mlieka dvojnásobne, čo sa týka počtu oviec zasušených počas obdobia cicania jahniat, sme znížili oproti roku 2008 z 500 ks na 80 ks v roku 2009. Po prerátaní východných údajov nám jednoznačne vychádza, že tento spôsob výroby surového ovčieho mlieka je jednou z možností, ktoré prináša svetlo na zachovanie a zvyšovanie počtu oviec a produkcie ovčieho mlieka v dnešnej ťažkej dobe pre poľnohospodárov, v ktorej prvovýrobcovia ťahajú za kratší koniec v produkcii kravského mlieka a speňažovania obilia.

Treba vysloviť poďakovanie MPSR a Európskej únii za možnosti čerpania a využitia európskych zdrojov.

Autor: Ing. Norbert Fassinger

Autor fotografií: Ing. Norbert Fassinger

Zomrela najstaršia ovca

SYDNEY – V Austrálii v pondelok 22. 11. 2009 zomrela najstaršia ovca na svete. Príčinou boli rekordne vysoké teploty, ktoré postihli juhovýchod tejto krajiny.

Ovca menom Lucky uhynula vo veku 23 rokov, šesť mesiacov a 28 dní v dedine Lake Bolac aj napriek opatreniam jej majiteľky Delrae Westgarth, ktorá ju umiestnila do maštale a pustila jej tam klimatizáciu. Luc-

ky, ktorá bola krížencom plemien Polwarth a Dorchester, sa dostala do Guinnessovej knihy rekordov v septembri 2007 vo veku 21 rokov a päť mesiacov.

Ovcu vychovala jej majiteľka po tom, ako ju opustila jej matka. Lucky pochovali v blízkosti jej obľúbeného stromu.

Zdroj: telegraph.co.uk

Črpáky

V širšom slova zmysle ide o nádobu určenú na čerpanie (naberanie) tekutiny (vody, mlieka, vína či iných nápojov). V užšom slova zmysle ide o nádobu, ktorú používali valasi na salašoch, na pitia mlieka či žinčice. Črpáky, ktoré vznikali na území Slovenska, sa dajú rozdeliť do troch hlavných smerov, ktoré sa navzájom líšia konštrukciou aj výzdobou.

1.) Východoslovenský typ: niekedy sa nazýva aj gemerský typom. Z konštrukčného hľadiska je celistvý, vystrúhaný z jedného kusa dreva. Ide o najjednoduchší typ črpákov na Slovensku.

2.) Severoslovenský typ: je vyrobený z troch kusov dreva (nádobka, dno nádoby, ucho), ucho je k nádobe pripevnené rybínovým spojom. Niekedy sa označuje ako Liptovský typ.

3.) Stredoslovenský typ: znova sa skladá z troch kusov dreva (dno, nádoby, ucho). Tento krát je ale ucho pripevnené k nádobe zúbkom a kovovou obručou. Niekedy sa nazýva aj ako

Detvienský typ.

Črpáky vydržali valachom aj niekoľko desaťročí a preto je nutné zvoliť vhodný typ dreva, pričom sa prihliada aj na vlastnosti, ktoré majú jednotlivé časti splňať (dno, nádobka, ucho).

Dno: najčastejšie sa používalo mäkké ihličnaté drevo. Najčastejšie smrekové.

Ucho: ucho musela prenášať celú tiaž nádoby a takisto boli namáhané spoje, ktorým bolo spojené s nádobou (hlavne pri severoslovenskom type), a preto sa vyrábalo z tvrdšieho dreva listnatých stromov.

Nádobka: Tá musela znášať teplotné rozdiely, ako drevo sa používalo najčastejšie javor.

Východoslovenský typ: keďže je celistvý, je veľmi náchylný na to aby drevo už moc nepracovalo a nepraskalo. Preto sa nepoužíva guľatý klátik, ale narúbané poľená. Pri vyrezávaní sa vnútorný roh využíva na ucho a vonkajšia oblasť na samotnú nádobu. Na výrobu sa používali okrúhle nožíky. Najčastejšie používal javor, niekedy slivka, čerešňa alebo rakyta.

Severoslovenský typ: Tento typ používal na spojenie nádoby a ucha tesársky spoj rybinu & závlačka. Stena nádobky býva na jednom mieste hrubšia. Tam sa do nej spraví zárez, ktorý má lichobežníkový prierez. Do tejto drážky sa zasúvalo ucho nádoby. Tento spoj bol pevný nezávislý na obručke, ktorá niekedy chránila spodnú časť nádoby pred prasknutím. Neskôr sa v hornej časti ucha pridával aj zúbok, ktorý sa po zasunutí ucha do drážky zachytil o vnútorný okraj nádoby.

Ešte neskôr sa rybina trochu zjednodušila a nebola po celej dĺžke nádoby, ale len na jej spodnom konci. Toto spojenie už nebolo dosť pevné, a preto je ešte doplnené hore zúbkom a dolu obrúčkou.

Aj na Severoslovenský typ črpáku sa najčastejšie používal javor.

Stredoslovenský typ: Aj tento črpák sa skladá z troch častí (nádobka, dno, ucho). V tomto prípade je ucho k nádobke pripevnené v hornej časti pomocou zúbka a v dolnej časti pomocou obrúče. Táto obrúč bola medená, kovová, ale najčastejšie mosadzná. Keďže sa tento typ dal ľahko rozložiť a zložiť, niekedy sa nazýva aj skladaný.

Postup pri výrobe črpáku:

Ako prvé sa vyvrtá nebožcom pár dier cez celý klátik. Tieto diery sa potom rozšíria dlátom. A vnútro sa dokončí nožom. Iná technika je, že sa vnútro klátika nechá vyhniť, vnútro sa vyberie a práca sa dokončí znova nožom. Asi 1 cm od spodku nádoby sa spravil zárez po celom vnútornom obvode. Podľa tohoto zárezu sa spravilo dno. Na dno sa používalo mäkké drevo,

najčastejšie smrekové. Pred tým, ako sa vsadilo, sa musela nádoba prevariť vo vode, aby sa rozťahla a dno sa dalo ľahšie vsadiť. Po vyschnutí by malo byť dno vodotesné. Niekedy sa do zárezu vkladala okrúhla šnúrka, alebo špagátik. Ale to iba v ojedinelých prípadoch. Ale je tu taká možnosť, ak ste už spravili moc hlboký zárez.

Existuje ešte jedna zaujímavá technika, ktorá sa používala na Liptove. Využíva sa naň drevo ktoré je na jar nasiaknuté miazgou. Zobrali dva klátiky. Jeden väčší, z ktorého chceli spraviť črpák a druhý menší. Týmto menším vyrazili stred väčšieho klátika. Vnútro ďalej opracovali nožíkom alebo škoblicou.

Veľmi obľúbeným materiálom v minulosti na výrobu črpákov bol svor. A to pre svoju pevnosť, trvanlivosť a pružnosť. Svor vzniká z ihličnatého stromu (najčastejšie jedle), keď ho spília, alebo ho zlomí vietor. Za určitých podmienok takýto strom rastie ďalej. Stred pňa vyhníva, ale po obvode je zdravé drevo, ktoré je veľmi bohaté na miazgu. Tá dáva nádobkám dostatočnú pevnosť a pružnosť, takže omnoho menej praskajú. Takisto aj letokruhy majú pekný tvar. Vďaka týmto letokruhom sa dajú ľahko rozlíšiť

od obyčajných dlabaných nádob. Svor sa používal na výrobu stredoslovenského typu. V 20. storočí sa prestáva používať, lebo proces vzniku svora je viacročný a takisto hľadanie po lese je veľmi namáhavé.

Podobná črpákom sú odlieváky. Používali sa na odoberanie väčšieho množstva tekutiny. Konštrukcia aj dekor odlievákov sa zhodoval s konštrukciou a dekorom črpákov určitej oblasti. Rozdiel je len vo väčších rozmeroch, z pravidla majú objem približne tri litre. Takisto sa nevyskytuje konštrukcia na rybinu, lebo rybinový spoj by sa pri hmotnosti cca 3 kg mohol ľahko vyvliecť. Odlieváky neboli pravidlom na salašoch. Kým črpákov bolo na salaši päť až desať, odlievák stačil bohaté jeden, ale ani ten nebol nevyhnutný.

Autor: Stanislav Gunčaga, www.artificium.sk

Autor fotografie: Ing. Slavomír Relovský

Použitá literatúra:

Marta Komorská,

Črpáky v slovenských múzeách,

Vydavateľstvo Osveta, v. P., Martin 1982

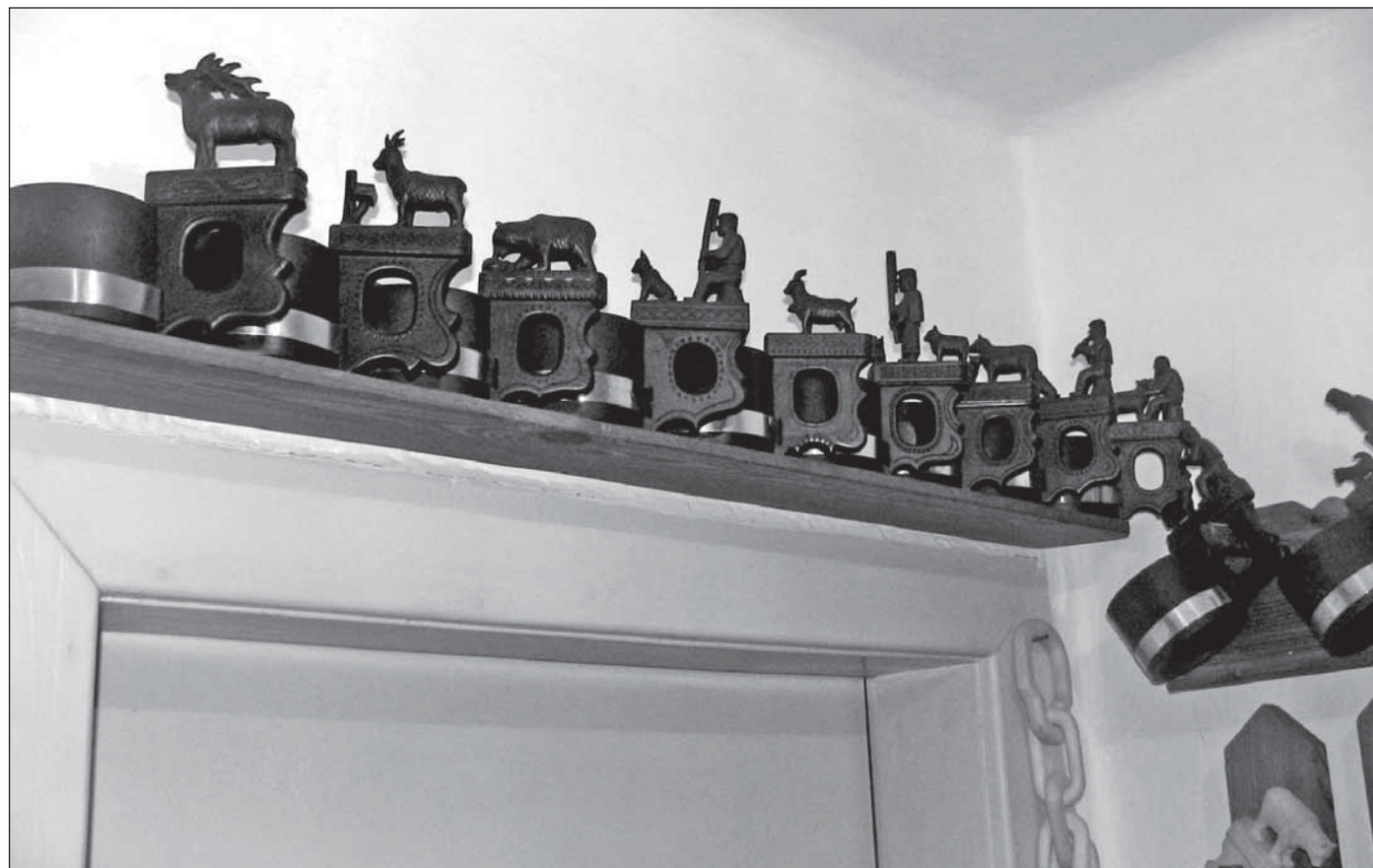
Marata Komorská, Slovenské črpáky,

Tatran, Bratislava 1980

Tradícia v dreve

Slovensko je veľmi bohatá krajina na tradície a folklór. Keďže v minulosti bol život ľudí najviac spätý s poľnohospodárstvom, práve to sa najčastejšie objavuje v ľudových výtvoroch. Výrazne sa v podvedomí všetkých Slovákov objavujú práve výrobky z dreva. Hlavné tento materiál a výrobky z neho boli používané na zobrazovanie života na vidieku.

Aj v dnešnej dobe už výroba „bačovského riadu“ máličko podľahla moderným technológiám ale ešte stále sa nájdu majstri svojho remesla, ktorí svoje umenie dosahujú postupmi

Rôzne črpáky

ako naši predkovia pred stáročiami. Jedným z nich je pán Martin Holík z Hrochote. Ďalšie riadky patria už jeho slovám. Môj vzťah ku drevu a ku práci s drevom bol vo mne budovaný už od útleho detstva. Vyrastal som na dedine a ako všetci chlapci som aj ja pásol kravy. Každý chlapec mal samozrejme nožík a popri pasení sme hocičo vyrezávali. S tým sme sa zabávali. Ja som mal zručnosť pre prácu s drevom od malička. Už aj v škole, kde sme mali predmet ručné práce, som veľmi rád pracoval s drevom. Keď som už bol starší, v dospelosti, toho času už na vyrezávanie nebolo. Venoval som sa rodine, pomáhal deťom. Približne v čase keď som mal asi štyridsať rokov, tak som sa začal vyrezávaníu viac venovať. A od tých čias ma to tak viac „drží“ ako môj koníček. Pracoval som ako robotník v továrni, v Smrečine v Bystrici. Teraz som už viac ako desať rokov na dôchodku tak sa práci s drevom viac venujem. Tematiku na vyrezávanie som vždy čerpal priamo zo života na sa-

Motív

Malá ukážka práce

Na salaši...

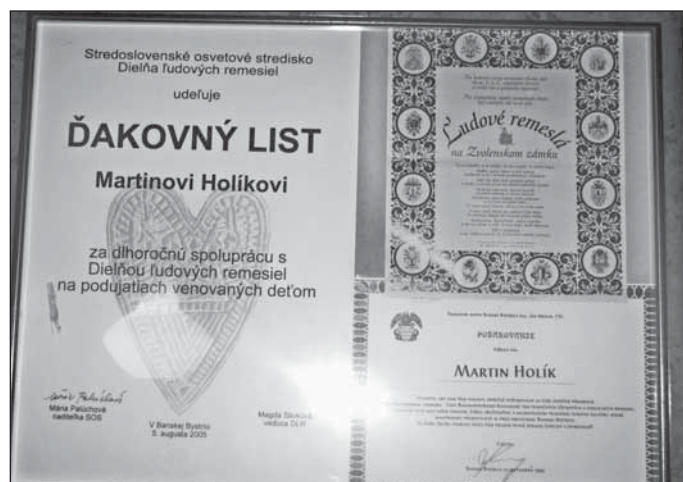
Pán Holík v pracovnom

Ovce moje ovce

Bačovský riad

Ocenenia pre majstra

lašoch. Technológiu výroby črpákov som musel zvládnuť viac-menej ako samouk, pretože starí majstri sa neradi delili so svojimi skúsenosťami. Figúrky na črpáky si sám vymyslím, nakreslím na drevo a spracujem. Postup pri výrobe črpáku- črpák je možné urobiť zo svoru. Svor je vlastne podpník po spílení stromu- jedle. Ten peň sa tam po spílení stromu nechá. Peň ešte vlastne rastie aj po zrezaní stromu korene ešte žijú. Niekedy sa tam nechá aj päť, šesť rokov aj viac. Kraj toho svoru sa stane pevným a veľmi silným, letokruhy sú tam veľmi husté. Na svore sa zospodu spraví špeciálnym nožikom drážka. Potom sa to varí vo vode. Tým sa rozťahne, zväčší sa. Dohnútra sa potom vloží dno. Následne sa musí nechať pomaly schnúť. Tým ako pomaly schne sa sťahuje a uzatvorí dno do drážky. To dno musí do drážky pekne zapadnúť. Nesmie byť ani väčšie ani menšie aby nevypadávalo alebo nespôsobil prasknutie svoru. So svoru však ja veľmi málo robím, lebo v našej doline ich veľa nie je. Robím viac z javora. Základný materiál vyvrtám, vydlabem a tak vložím dno za surova. Javor pomaly schne a uzavrie dno v drážke. Aj tu nesmie byť dno ani väčšie ani menšie. K tomu potom vyrobím rúčku s fi-

gúrkou s motívom s prostredia zo salaša. Keď to mám urobené nasleduje údenie črpákov. Pri údení musím drevo viac krát napustiť jedlým

Pán Holík v plnej paráde

olejom. Je to kvôli tomu aby drevo pri teplote v udiarni nepraskalo a olej sa aj pekne vpije do dreva za tepla. Nakoniec zakladám obruč. Je to posledná fáza. Takže celý črpák je z troch kusov dreva- rúčka a figúrka, dno, nádoba. Niektorí výrobcovia robia dnes črpáky aj točené. To však už nie je taká technológia ako niekedy. Je to už zjednodušený postup. Postup, ktorý ja používam je v našej oblasti používaný už stáročia. Je to charakteristický postup v oblasti podpoľania. Preto moje výrobky nájdete aj v múzeách, ktoré majú záujem o tradičné výrobky. Zúčastňujem sa aj rôznych výstav. Každé tri roky býva celoslovenská výstava v Ružomberku. Okrem črpákov vyrábam a vystavujem aj bačovský riad, reťaze z jedného kusa dreva. Vlastne bez tejto každodennej práce si už neviem predstaviť ani jediný deň. Takže na záver som už len poďakoval pánovi Holíkovi za jeho čas, ktorý venoval nášmu rozhovoru. A koniec tohto príspevku venujem opäť jeho zaujímavému postrehu: „Keby som mal štyri ruky, tak majú čo robiť.“

**Autor: Zdenka Selecká,
ZCHOK na Slovensku-družstvo
Autor fotografií: Ing.Slavomír Reľovský**

Polotovar...

Na tom ešte bude veľa práce

Všetko z jedného kusa dreva

Produkčný potenciál aukčných baranov plemena merino a produktov pozmeňovacieho kríženia v roku 2008

Nosnou myšlienkou a významným intenzifikačným faktorom „Programu zvyšovania mäsovej úžitkovosti oviec“ je produkčný systém orientovaný na trhovú produkciu ťažších jatočných jahniat (prechodne aj vyššiu hmotnosť mliečnych) so živou hmotnosťou 30 – 35 kg. Táto kvalitatívna zmena v doterajšom produkčnom zameraní vyžaduje, aby sa potenciálny zdroj našich oviec pre mäsovú úžitkovosť **ďalej intenzifikoval**. Cieľom programu je vytvoriť v rámci **nedojných stád** na báze **plemena merino** (ale aj plemena ZV a C s nízkou MU) vhodný **mäsovo-plodný úžitkový typ**, ktorý bude charakterizovať vysoká plodnosť (150-160 %), výborná intenzita rastu, dobré výkrmové a jatočné ukazovatele (PDP 0,300 kg, jatočná výťažnosť 48,0 – 51,0 %).

Osobitné postavenie v tomto programe majú **špecializované mäsové** plemená (IF, BER, SUF, CH, T) a **plodné** plemená (VF, LC). Splnenie tohto programu si nevyhnutne vyžaduje **dosiahnuť** v porovnaní s východzími domácimi plemenami:

- vyššiu reprodukčnú výkonnosť (plodnosť)
- vyššiu intenzitu rastu
- lepšie osvalenie (výkrmové a jatočné vlastnosti)

Je samozrejmé, že nezastupiteľnú úlohu v tomto smere bude mať **produkčný potenciál plemenných baranov** vstupujúcich do tohto procesu. V príspevku hodnotíme produkčný potenciál aukčných baranov plemena merino a rôznych produktov pozmeňovacieho kríženia na báze plemena merino predvedených na NT v roku 2008.

Pokiaľ v rokoch 1997-98 bolo do reprodukcie zaradené u plemena M, AM, KM celkom 260 plemenných baranov, v roku 2000 až 280 ks, v roku 2008 len 19 baranov (tab. 1). Tento znížený počet potvrdzuje, že tvorba mäso-plodného úžitkového typu meriniek sa presúva v súčasnom období na baranov špecializovaných mäsových plemien, ktorých produkčný potenciál bol predmetom hodnotenia predchádzajúceho príspevku.

Hodnotenie **plodnosti** aukčných baranov plemena merino odhadom PH (tab. 1) potvrdzuje, že najviac sú frekvencované ČT++ (47,4 %) a ČT+ (36,8 %). Podobnú tendenciu vyjadruje aj zaradenie baranov do KP, pričom až 52,8 % baranov sú jedináčkovia. Z frekvencie v KP_{0,1} vidieť, že 36,8 % baranov má rodičov, z ktorých jeden, alebo obidvaja rodičia sú jedináčkovia. Potenciál plodnosti týchto baranov je nízky a nemôžeme od nich očakávať zlepšovanie plodnosti. Aj z grafu 1 vidieť, že selekčný tlak za obdobie 10 rokov na výber a zaradenie bar-

Tab. 1: Hodnotenie plodnosti (odhadom PH) aukčných baranov plemena MERINO a zatriedenie podľa KP v roku 2008

Ukazovateľ	PLODNOSŤ (n=19)				
	ODHAD PH		PODĽA KODU PLODNOSTI		
Čiastk.tr.	n	%	KP	n	%
+++	2	10,5	5	6	31,6
++	9	47,4	4	3	15,8
+	7	36,8	3	-	-
N	1	5,3	2	3	15,8
			1	5	26,3
			0	2	10,5

Tab. 2: Zatriedenie aukčných baranov plemena MERINO do čiastkových tried za intenzitu rastu a hmotnosť v 1. roku v roku 2008

ČT	Ukazovateľ	Intenzita rastu n=19		Hmotnosť 1. rok n=19	
		n	%	n	%
vnikajúca	+++	2	10,5	1	5,3
výborná	++	5	26,3	3	15,8
dobrá	+	7	36,9	12	63,1
nízka	N	5	26,3	2	10,5
zlá	NN	-	-	1	5,3

Tab. 3: Hodnotenie plodnosti (odhadom PH) aukčných baranov rôznych produktov pozmeňovacieho kríženia meriniek v roku 2008

Ukaz.	MxIF n=38		MxFM n=19		MxIFxLC n=9		MxLixVF n=15		Σ n=81	
PH ČT	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
+++	10	26,3	-	-	3	33,3	2	13,3	15	18,5
++	13	34,2	3	15,8	6	66,7	7	46,7	29	35,8
+	12	31,6	10	52,6	-	-	6	40,0	28	34,6
N	3	7,9	6	31,6	-	-	-	-	9	11,1

Tab. 4: Zaradenie podľa KP aukčných baranov pozmeňovacieho kríženia meriniek v roku 2008

Ukaz.	MxIF n=38		MxFM n=19		MxIFxLC n=9		MxLixVF n=15		Σ n=81	
KP	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
5	17	44,7	7	36,8	9	100,0	13	86,7	46	56,8
4	12	31,5	5	26,3	0	-	1	6,7	18	22,2
3	0	-	1	5,3	0	-	0	-	1	1,2
2	2	5,3	3	15,8	0	-	1	6,6	6	7,5
1	6	15,9	3	15,8	0	-	0	-	9	11,1
0	1	2,6	0	-	0	-	0	-	1	1,2

Tab. 5: Hodnotenie intenzity rastu aukčných baranov rôznych produktov pozmeňovacieho kríženia meriniek v roku 2008

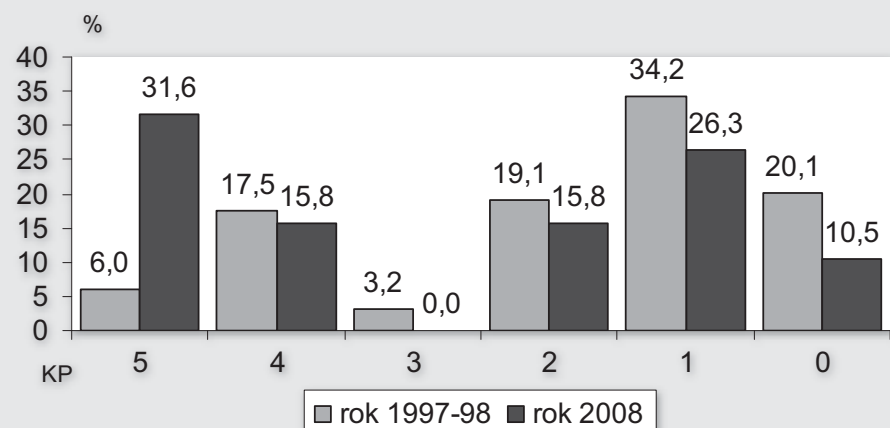
Ukaz.		MxIF n=38		MxFM n=19		MxIFxLC n=9		MxLixVF n=15		Σ n=81	
ČT	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
	vynikajúca +++	3	7,9	2	10,5	0	-	5	33,3	10	12,3
	výborná ++	12	31,6	5	26,3	5	55,6	6	40,0	28	34,6
	dobrá +	12	31,6	9	47,4	4	44,4	4	26,7	29	35,8
	nízka N	7	18,4	3	15,8	0	-	0	-	10	12,3
	zlá NN	4	10,5	0	-	0	-	0	-	4	5,0

nov z viacpočetných vrhov do reprodukcie bol **nesystémový, nedôrazný** a preto **málo účinný**.

Aj výsledky hodnotenia **intenzity rastu** (tab. 2) sú málo uspokojivé, pretože najviac hodnotených baranov dosiahlo dobrú IR (36,9 %). Nízkú IR malo až 26,3 % baranov. Neuspokojivé sú aj výsledky hodnotenia baranov dosiahnuté v ukazovateli „Hmotnosť v 1 roku“ (tab. 2), v ktorom prevláda dobrá hmotnosť (63,1 %), pričom nízku a zlú hmotnosť dosiahlo až 15,8 % baranov. V časovom horizonte 10 rokov (graf 2) môžeme pozorovať pozitívny posun v IR baranov len v ČT++, +, NN, pričom zhoršenie sa potvrdilo v ČT+++ a N.

V ďalšej časti analyzujeme produkčný **potenciál aukčných baranov získaný pozmeňovacím krížením meriniiek**. U dvojplemenných krížencov vyšší **potenciál plodnosti** vyjadrený odhadom PH majú barany M x IL (tab. 3) v porovnaní s krížencami M x FM. Potvrďuje to aj vyšší podiel baranov v KP_{5,4} (tab. 4). V rámci kombináčného kríženia je potenciálna výkonnosť v plodnosti priaznivejšia v prospech krížencov MxIFxLC. Pri porovnaní s plemenom M sa zvýšil podiel krížených baranov v ČT+++ (z 10,5 % na 18,5 %), ale súčasne sa nepriaznivo zvýšil podiel baranov v ČT-N (zo 6,3 % na 11,1 %). Šľachtitelia a chovatelia si musia uvedomiť, že očakávané predpoklady zvýšenia plodnosti sa

Graf č.1: Zmena početnosti v KP u aukčných baranov plemena MERINO za obdobie 10 rokov.

Tab. 6: Hodnotenie hmotností v 1. roku u aukčných baranov rôznych produktov pozmeňovacieho kríženia meriniiek v roku 2008

Ukaz.	MxIF n=38		MxFM n=19		MxIFxLC n=9		MxLlxVF n=15		Σ n=81	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
ČT										
vynikajúca +++	0	-	10	52,6	0	-	0	-	10	12,3
výborná ++	8	21,1	6	31,6	0	-	0	-	14	17,3
dobrá +	19	50,0	2	10,5	3	33,3	5	33,3	29	35,8
nízka N	11	28,9	1	5,3	3	33,3	10	66,7	25	30,9
zlá NN	0	-	0	-	3	33,3	0	-	3	3,7

Hodnotenie baranov plemena merino

Jarky plemena merino

dosiahnu len vtedy, keď sa u krížených baranov bude pri ich hodnotení robiť prísna zámerná selekcia s jasne vyhraneným cieľom.

V hodnotení **intenzity rastu** (tab. 5) medzi rôznymi súbormi pozmeňovacieho kríženia nezistili sme výrazné rozdiely. Barany trojplemenného kríženia tvoria vyrovnannejšie súbory. Pri porovnaní s plemenom M malo pozmeňovacie kríženie pozitívny vplyv na zvýšenie podielu baranov s vynikajúcou, výbornou a dobrou intenzitou rastu.

Hodnotenie baranov podľa „**Hmotnosti v 1. roku**“ je priaznivejšie u dvojplemenných krížencov, zvlášť u MxFM, u ktorých vynikajúcu a výbornú hmotnosť v 1. roku dosiahlo až 84,2 % baranov.

ZÁVER

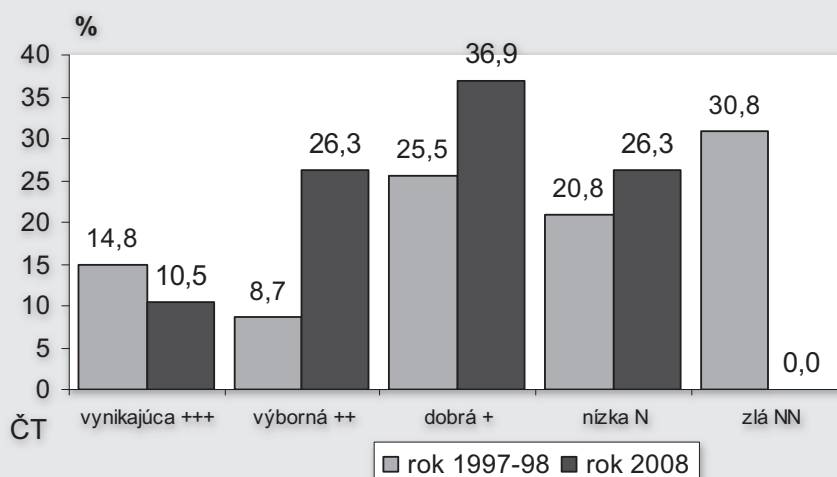
Aukčné barany plemena merino predvedené na NT v roku 2008 kvantitatívne, ale aj svojím potenciálom s pohľadu zmenených požiadaviek na úžitkový typ, nedosahujú požadovanú úroveň. Selektívny tlak na zvyšovanie plodnosti a intenzity rastu v 10 ročnom horizonte bol nesystematický, nedôsledný a preto málo účinný. U baranov získaných pozmeňovacím krížením treba robiť prísnejšiu zámernú selekciu s jasne ohrozenými požiadavkami (kritériami) na vyššiu reprodukčnú výkonnosť, intenzitu rastu a osvalenia.

*prof. Ing. Milan Gajdošík, CSc.
emeritný profesor SPU v Nitre*

Baran plemena merino

Graf č.2: Zmena početnosti v ČT za intenziitu rastu u aukčných baranov plemena MERINO za obdobie 10 rokov

Svet musí zvýšiť investície do poľnohospodárstva na 83 miliárd USD ročne

Svet potrebuje investovať 83 miliárd USD (56,49 miliardy eur) ročne do poľnohospodárstva v rozvojových krajinách, aby v roku 2050 mohol nakrmiť 9,1 miliardy ľudí. Uviedla to dnes Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) Organizácie spojených národov. Svetové poľnohospodárstvo potrebuje masívne investície, aby v priebehu nasledujúcich 41 rokov zvýšilo svoju produkciu o 70 %. V prípade rozvojových krajín bude dokonca potrebné zvýšiť objem ich produkcie až o takmer dvojnásobok, aby dokázali nakrmiť ďalších 2,3 miliardy ľudí v roku 2050,

konštatuje FAO v správe, ktorú zverejní na medzinárodnom fóre v Ríme v dňoch 12. až 13. októbra.

Ďalších 50 miliárd USD bude podľa FAO potrebných na služby, ako je uskladnenie a spracovanie poľnohospodárskych produktov.

Až 29 miliárd USD z navrhovaných 83 miliárd USD ročne bude potrebné investovať do zvýšenia poľnohospodárskej produkcie v dvoch najľudnatejších krajinách sveta: v Číne a Indii. Štáty subsaharskej Afriky budú potrebovať 11 miliárd USD, Latinská Amerika a oblasť Karibiku 20 miliárd USD, Blízky vý-

chod a sever Afriky 10 miliárd USD, južná Ázia 20 miliárd USD a východná Ázia 24 miliárd USD.

Vzhľadom na to, že mnohé rozvojové krajiny trpia nedostatkom financií, budú potrebovať priame zahraničné investície. Ale nie v podobe skupovania pôdy v chudobných krajinách bohatými štátmi, čo by mohlo ohroziť ich potravinovú bezpečnosť, pretože investori by mohli svoju produkciu vyviesť.

*Informovala o tom agentúra Reuters.
Zdroj: TASR*

Praktické skúsenosti s veľmi skorým odstavom jahniat

Nárast stavov oviec za posledné roky (index 130 pri porovnaní rokov 2003 a 2008) a plemenné zloženie v prospech dojných plemien (lacaune, východofrízka ovca a ich krížence) jasne naznačuje smer, ktorým sa v najbližších rokoch bude aj naďalej uberať chov oviec na Slovensku.

V prospech zamerania sa chovateľov na produkciu mlieka poukazuje i pomerne stabilná cena surového ovčieho mlieka a hlavne záujem o výrobky z neho (syry, oštiepky, atď.).

Pre dostatok suroviny na výrobu syra a iných produktov je však potrebné aby sa mohli bahnice po pôrode začať čo najskôr dojiť, a tak získať čo najviac mlieka. Tu nastáva otázka „ako sa postarať o jahňa?“.

Viaceré pokusy (CVŽV) ako aj samotné praktické skúsenosti so skorým odstavom mláďat hospodárskych zvierat poukazujú na túto tendenciu aj v produkcii jahniat. Veľmi skorý odstav jahniat na báze kompletnej mliečnej náhradky je možné prevádzať pomocou kŕmnych automatov (väčšie chovy) alebo s napájacími vedrami. Pretože najlepšie je poučiť sa zo skúseností iných chceme vás oboznámiť s výsledkami s odchovom jahniat na PD Belá-Dulice a Polvito s.r.o., farma Sebedražie.

Odchov formou veľmi skorého odstavu jahniat sa na farme v PD Belá-Dulice datuje už od roku 2002, kedy sa začal realizovať tento typ odchovu pomocou bandasiek, do ktorých boli zapracované cumle. Dnes sú tu však kŕmne automaty (Belá-Dulice 2 ks, Polvito 2 ks). Za roky bohatých skúseností s odchovom pomocou automatov sa dostavili aj výsledky uvedené v nasledovnej tabuľke 1.

Zásady pre dobrý začiatok s veľmi skorým odstavom jahniat:

- 1/ Dobrá kondícia a zdravotný stav matiek pred bahnením.
- 2/ Príprava objektu na odchov (dezinfekcia, zaťaženie, príprava automatov a kŕmitiek).
- 3/ Naskladnenie jahniat (odstav od matiek do 5 dní).
- 4/ Naskladnenie v turnusoch (tvorba skupiny 20 - 40 jedincov).
- 5/ Príkrmovať len kvalitným senom a kŕmnu zmesou.
- 6/ Výber zodpovedných ošetrovateľov.

Odstavenie jahňaťa od matky je silným stresom pre obe strany. Materské puto sa medzi matkou a jahňaťom vyvíja už v prvých minútach po pôrode, kedy jahňa prijme kolostrum (ideálne – do 2 hodín). Z tohoto dôvodu je potrebné oddeľiť jahňa v čo najkratšom čase (do 2 dní), maximálne do 5 dní ak bolo jahňa kondične slabšie. Po dlhšom pobyte pod matkou sa jahňa ťažšie priúča na cumel fľaše, vedra alebo automatu.

Jahňatá sa odstavujú od matiek postupne, v skupinkách. Z hmotnostne a vekovo vyrovnaných jahniat sa vytvárajú skupiny, tak aby ich bolo možné sledovať a rovnako sa o ne starať (dávkovať krmivá, odstavovať, vykonávať veterinárne zákroky atď.).

Jahňatám je možné podávať zarobenú mliečnu náhradku už od 1. dňa ich života. Náhradka za materské mlieko sa podáva podľa návodu na prípravu v riedení s vodou v pomere 1 : 5-6. Číže na jeden liter vody sa pridá 150 až 200 g náhradky za materské mlieko (zásady pre správne rozrobienie mliečnej náhradky uvádza výrobca.) Podáva sa ako teplý nápoj pri teplote 38 – 39°C. Jahňatá sa napájajú niekoľko krát denne (3-5 krát). Všetky jedince je nutné naučiť v čo najkratšom čase na cumel, tak aby bez problémov mohli do 3 dní prijímať mliečny nápoj z cumlov na vedrách alebo automatu. Pri odchove pomocou automatov majú voľný prístup a môžu piť podľa potreby. Od 5. až 7. dňa sa podáva jahňatám seno (vo výbornej kvalite a ad libitum), postupne zmes ČOJ 1 a umožní sa im stály prístup k čerstvej vode. Neustále je potrebné sledovať zdravotný stav všetkých jedincov. Staršie skupiny jahniat je nutné kŕmiť fázovo a vo veku asi 4 týždňov obmedzovať množstvo podávaného mliečneho nápoja, tak aby boli nútené prijímať čoraz viac pevnej potravy. Spotreba mliečnej kŕmnej zmesi (Ovimilk) sa v jednotlivých sledovaných obdobiach pohybovala od 1,06 kg až 1,35 kg na kilogram prírastku živého hmotnosti jahniat. Zmes OV-01 (ČOJ1) musí

byť zložená len z kvalitných komponentov (ľahko stráviteľných) s dostatočným obsahom bielkovín, energie a vitamín-minerálnou zmesou. To všetko sa podieľa na dobrom zdravotnom stave jahniat a ich produkčných vlastnostiach v neskoršom veku. Ekonomika celého veľmi skorého odstavu jahniat nespočíva len v samotnom odchovaní mláďat a ich realizácii v predaji na mäso, ale hlavne v získaní ovčieho mlieka od dojných oviec. Len súčtom získaných finančných prostriedkov z realizácie predaja (mäsa a mlieka) a odčítaním nákladových položiek môže chovateľ posúdiť prínos a efekt odchovu jahniat formou veľmi skorého odstavu.

V našom prípade boli jednotlivé obdobia odchovu na PD Belá-Dulice úspešné a završené ekonomickým ziskom. Na základe týchto skúseností môžeme chovateľom len odporučiť venovať sa skorému odstavu jahniat a tak zvýšiť svoju ekonomickú prestíž.

**Autori: Ing. L. Roháček
(Milki s.r.o. Bratislava)
Doc. RNDr. M. Margetín, PhD.
(CVŽV Nitra)**

Tabuľka 1: Výsledky umelého odchovu jahniat

Ukazovateľ	PD Belá-Dulice					Polvito farma Sebedražie
	ZV x LC					C x LC
Rok	2002	2003	2004	2005	2007	2007
Zaradenie jahniat (ks)	182	253	213	192	333	419
Vyskladnenie jahniat (ks)	168	242	189	179	301	390
Úhyn (%)	7,8	6,2	11,2	6,7	9,6	6,9
Počet kŕmnych dní spolu	7 629	9 000	9 200	7 817	12 631	12 102
Celkový hmotnostný prírastok (kg)	1 572	2 350	2 159	1 852	2 782	3 120
Prírastok na kus a deň (g)	206	260	234	237	220	258
Náklady na 1 kg prírastku (Sk)	106,8	75,6	93,0	83,7	98,0	neupresnené
Náklady na 1 kg prírastku (Eur)	3,545	2,509	3,087	2,778	3,253	

Informačná konferencia

Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku-družstvo sa dňa 23.9.2009 spolupodieľal na organizácii informačnej konferencie pre chovateľov oviec a kôz s názvom Aktuálne otázky v oblasti chovu oviec a kôz a ich podpory. Konferencia sa konala vo Veľkej dvorane Kultúrneho domu Andreja Hlinku v Ružomberku. program konferencie bol nasledovný:

- 9:30- začiatok registrácie
- Podporné nástroje v chove oviec a kôz a krízové plnenie
- Výsledky kontroly úžitkovosti a ich využitie v plemenárskej práci chovateľmi oviec a kôz
- Výsledky úžitkovosti pozmeňovacieho kríženia na báze plemien ZV a C, vedenie plemených kníh a aktuálne problémy v chove oviec a kôz na Slovensku
- Využitie eurofondov v tatranských podmienkach
- Výživa, kŕmenie a konzervovanie krmív v chove oviec a kôz

Konferencie sa ako prednášajúci zúčastnili zástupcovia MP SR- Ing.Marek Kodada, Ing. Juraj Kožuch, Ing.Mgr.Martin Mellen, PhD.. Tiež prednášal riaditeľ PS SR š.p. Ing.Štefan Ryba. Problematike pozmeňovacieho kríženia v slovenských chovoch sa vo svojom vystúpení venoval Ing.Pavel Srpoň. Skúsenosti s využitím eurofondov v tatranskej oblasti prezentoval Ing.Norbert Fassinger, majiteľ firmy NOFA. Celá konferencia mala u chovateľov vynikajúcu odozvu. Na škodu veci bola však nižšia účasť chovateľskej verejnosti. Veríme, že aj takéto aktivity prispievajú k lepšej informovanosti Váš chovateľov o stave slovenského chovu oviec a kôz.

Autor: Ing.Slavomír Reľovský

Autor fotografií: Ing.Slavomír Reľovský

Ing. Pavel Srpoň

Ing. Fassinger

Prednáša Ing. Mellen

Zľava - Ing. Ryba, Ing. Kožuch, Ing. Kodada, Ing. Kurilla

Posledný pôdoj sezóny v Bajerovciach

O tom, že pre budúcnosť ovčiarstva je predovšetkým dôležitá spolupráca medzi chovateľom a verejnosťou už určite vedia všetci chovatelia na Slovensku. Tiež sú určite všetci presvedčení o tom, že spotrebiteľ musí výrobkom dôverovať ak si ich má kúpiť. Musí poznať prostredie, z ktorého pochádzajú, ľudí, ktorí ich vyrábajú. Len vtedy vzniká vzájomná dôvera a zákazník získava všetky informácie o konečnom produkte. V takom prípade sú to pre spotrebiteľa zdravé a bezpečné informácie. Na tomto základe postavili svoj prístup k predaju aj chovatelia vo firme Bajer Agro s.r.o. Bajerovce. V sezóne organizovali v spolupráci s blízkym hotelom patriacim do hotelovej spoločnosti Sorea animačné výlety na salaš Bajerovce spojené s návštevou farmy oviec a pštrosov. Táto návšteva bola spojená s ochutnávkou a predajom výrobkov. O tejto aktivite sme už písali v čísle 3/2009. Keďže však v tejto firme chcú prácu poľnohospodára priblížiť čo najviac aj firmám a organizáciám, s ktorými priamo spolupracujú zorganizovali pre svojich obchodných partnerov, zákazníkov a v neposlednom rade pre priateľov akciu nazvanú Posledný pôdoj sezóny 2009. Celá akcia sa uskutočnila 26.9.2009 so začiatkom o 10:00 na farme v Bajerovciach. Každého hosťa čaka-

lo príjemné privítanie od majiteľov firmy. Po „tekutom posilnení“ nasledovala prehliadka farmy so „sprievodcom“ (v našom prípade pán Jaroslav Kundrát). Sprievodca nám poskytol fundovaný komentár a popísal celú genézu firmy. Po tejto vyčerpávajúcej obhliadke nasledovalo príjemné posedenie spojené s bohatým občerstvením a ochutnávkou domácich produktov. Nechýbali samozrejme ani pečená

jahňacina, bryndza a syry. Príjemným prekvapením bola živá ľudová hudba, ktorá hrala spoločným návštevníkom. Aj vďaka nádhernému počasiu bol tento deň pre všetkých príjemným zážitkom a podarilo sa ukázať kadiaľ by mohla viesť cesta k zlepšeniu pozície farmára v očiach verejnosti.

Autor: Ing.Slavomír Relovský
Autor fotografií: Ing.Slavomír Relovský

Ozdoba dvora

Syráreň

Dojáreň

Hojná návšteva

Ľudová muzika

Pán Kundrát-druhý sprava- sprevádza hostí

Chorobnosť oviec na Slovensku

Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc.,

Univerzita veterinárskeho lekárstva, Košice,
bires@uvm.sk

Úvod

Zdravotný stav oviec je limitujúcim faktorom produkčnej a reprodukčnej výkonnosti a priamo ovplyvňuje ekonomiku tohto živočíšneho odvetvia. Chorobnosť oviec je daná spôsobom chovu. Pre ovce na Slovensku je charakteristický pasťevný spôsob chovu. Tým, že zvieratá strávia na pastve v závislosti od klimatických podmienok 6 až 9 mesiacov, prevládajú tzv. pastevné choroby (napr. endo a ektoparazitózy, choroby pohybového aparátu, tráviaceho traktu, kože). V období bahnenia a na začiatku laktácie najčastejšie vystupujú metabolické ochorenia na báze nevyrovnanej výživy a mastitídy. Chorobnosť jahniat je určená spôsobom odchovu (veľmi skorý, skorý a neskorý odstav- choroby tráviaceho traktu, dýchacieho systému, nervového aparátu, pupka, pečene a kĺbov) a zameraním odchovu (výkrmové jahňatá, chovné jahňatá- parazitárne choroby, choroby tráviaceho traktu, pohybového aparátu, pečene, infekčné choroby). Celkovo chorobnosť malých prežúvavcov je v súčasných podmienkach chovu ovplyvňovaná aj hygienou chovu a ustajnenia, kvalitou výživy, technológiou kŕmenia, plemennou príslušnosťou, genetickou predispozícou ku chorobám, výškou produkcie, reprodukčnou fázou, atď. Analýza zdravotnej situácie v chove oviec umožňuje vypracovať program zdravia na prevenciu a terapiu chorôb.

Choroby mláďat

Chorobnosť jahniat v perinatálnom a postnatálnom období zásadne ovplyvňuje rastovú schopnosť, ekonomiku odchovu jahniat a do určitej miery predurčuje budúcu úžitkovosť. Celkové straty jahniat a kozliat sa v sledovaných chovoch oviec pohybujú do odstavu 6,2-10,9%. Hlavnou príčinou strát jahniat v perinatálnom období sú mŕtvo narodené jahňatá, dystokia (komplikované pôrody), syndróm hypotermie a hladovania, kongenitálne vady a rôzne poranenia. Syndróm hypotermie a hladovania sa podieľa na perinatálnych stratách 35-50% a jeho podiel na celkových stratách do odstavu je 70-80% (Bíreš 2008). Z ďalších chorôb, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú straty jahniat a kozliat do odstavu je hnačkový a respiračný syndróm (podiel na celkových stratách do odstavu 10-15%) zápaly pupka a kĺbov (podiel na celkových stratách do odstavu 3%). Z ostatných chorôb, ktoré sa podieľajú na stratách jahniat a kozliat do odstavu alebo po odstave sú infekčné ochorenia (napr., listerióza, pastereľóza, mušec, tetanus- podiel na celkových stratách 5-10%), parazitózy (kokciidióza- podiel na celkových stratách 12%, moniezióza- podiel na celkových stratách 10%, ostatné endoparazitózy- podiel na celkových stratách 5%, ektoparazitózy- podiel na celkových stratách 1%), nutričná svalová dystrofia (podiel na celko-

vých stratách 5%), choroby paznechtov a kostí (podiel na celkových stratách 2%), cerebrokortikálna nekroza (podiel na celkových stratách 0,5%) a ostatné metabolické choroby (podiel na celkových stratách 5%)-graf 1.

Choroby dospelých oviec

Najvyššia chorobnosť u dospelých oviec sa zisťuje v období bahnenia. Vznikajú na multifaktoriálnom základe ako poruchy energetického, bielkovinového a minerálneho metabolizmu, funkčné poruchy pečene, poruchy reprodukcie a mastitídy. Predispozične sa na ich vzniku podieľa pôsobenie nutričných, metabolických, parazitárnych, infekčných, toxických, imunitných, stresových a technologických faktorov.

Celkové straty dospelých oviec sa v chovateľských podmienkach pohybujú od 4 do 11%. Najvyšší podiel na chorobnosti dospelých oviec majú endoparazitózy a ektoparazitózy (10-50%), choroby paznechtov (3-30%), ketóza (7-13%), poruchy plodnosti (aborty, infertilita prolapsy, dystokie, popôrodné komplikácie, metritídy- 1-12%), infekčné choroby (napr. listerióza, pastereľóza, Maedi-Visna, mykoplasmy, scrapie- 8-13%), poruchy minerálneho metabolizmu (Zn, I, Se, Cu, Co, Ca, P, Mg- 5-10%), mastitídy (3-8%), karencie vitamínov (E, A, C, B, D-1-5%), intoxikácie organickými a anorganickými polutantami,

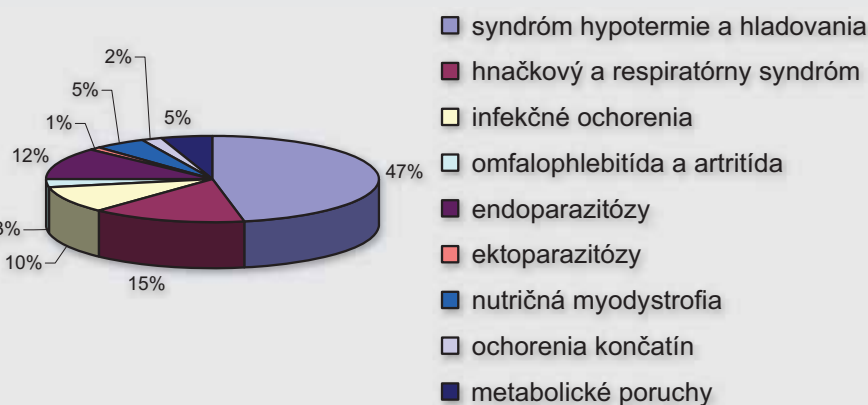
kontaminovaným krmivom, mykotoxikózy a fotosenzibilizácia (1-4%)-graf 2.

Záver

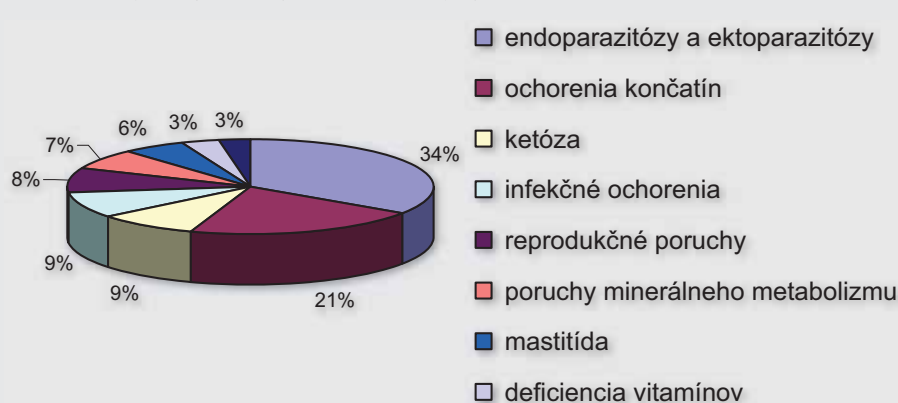
Na základe analýzy chorobnosti malých prežúvavcov vo vybraných chovoch na Slovensku možno konštatovať pomerne dobrý zdravotný stav zvierat, čoho dôkazom je výška celkových strát v rámci sledovaných fariem. V odchove jahniat je najkritickejšie perinatálne a postnatálne obdobie, kde v dôsledku syndrómu hladovania a hypotermie hynie najviac mláďat. Vzhľadom k tomu, že straty jahniat v popôrodnom období majú multifaktoriálny charakter, ich prevencia sa zakladá na dobrom zdravotnom stave matky, samotnom priebehu gravidity, vlastnom pôrode a správnom odchove mláďat v popôrodnom období. Najvyšší výskyt chorôb u bahničiek sa eviduje tesne pred bahnením a v popôrodnom období. Ich pôvod je hlavne v nutričných, metabolických, infekčných, stresových a toxických faktoroch. Aktívna kontrola zdravotného stavu malých prežúvavcov cez zabezpečenie optimálnej výživy, podmienok ustajnenia a ošetrovania, welfare zvierat je hlavným nástrojom zvyšovania efektívnosti chovu na Slovensku.

Práca vznikla za podpory projektu
4/2041/08

Graf 1. Zastúpenie jednotlivých chorôb u jahniat

Graf 2. Zastúpenie jednotlivých chorôb u dospelých oviec

Demeter 2009

Aj tento rok bol koniec októbra už tradične pre chovateľov oviec v znamení symbolického ukončenia ovčiarkej sezóny. Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku túto tradíciu stretávania sa pri príležitosti záveru sezóny a vyhodnotenia uplynulého chovateľského roka udržiava už niekoľko rokov. Ovčiarov z celého Slovenska sa opäť stretli v priestoroch Mestského kultúrneho strediska v Liptovskom Hrádku. Stretnutie ovčiarov otvoril úvodným príhovorom predseda predstavenstva ZCHOK Ing. Jozef Eštočin. Poukázal v ňom na historický význam Demetera ako sviatku ovčiarov.

Začiatok sezóny je daný výhonom na pašu- tradične na sv.Juraja – 24.apríla. Práve v tomto období na svätého Demetera sa valasi sa vracali do obcí a dostávali odmenu za letnú sezónnu prácu. Svätý Demeter bol aj v minulosti patrónom silnej sociálnej skupiny – pastierov. Sviatok sv. zachytený aj z etnografického hľadiska v tejto podobe: "Na Mitra (26. októbra) boli 'pastierske', alebo 'valaské' hody. Podľa popisu z roku

1866 bača a valasi v nových sviatočných šatách, vyhrávajú na gajdách, prišli do kostola, kde obetovali syr a oštiepky. Po vyúčtovaní s majiteľmi oviec bola spoločná hostina, pri ktorej nechýbala hudba, spev a tanec. V podobnej forme, pravda vo viacerých regionálnych variantoch pretrvalo mitrovanie približne do polovice 20. storočia." Práve túto tradíciu sa snaží zväz obnoviť a udržiavať. Pri tejto príležitosti sa aj vy-

hodnotí končiaci sa chovateľský rok a ocenia sa najlepší chovatelia. Následne sa slova ujal riaditeľ ZCHOK Ing.Pavel Srpoň. Vo svojom príspevku sa venoval najmä činnosti zväzu, v ktorej informoval aj o výsledkoch Národných trhov v roku 2009. Sumár Národných trhov je uvedený v tabuľkách. Za MP SR vystúpil Ing. Marek Kodada- generálny riaditeľ sekcie poľnohospodárstva a rozvoja vidieka. Ing. Július Šutý uskutočnil vyhodnotenie TOP 2008. Vysvetlil spôsob výpočtu v jednotlivých kategóriách a následne prebehlo oceňovanie úspešných chovateľov, ktorým ceny odovzdali Ing.Marek Kodada, Ing.Jozef Eštočin a Ing.Pavel Srpoň. Cena TOP 2008 bola udelená v kategóriách:

plemeno zošľachtená valaška - PD Liptovské Revúce

plemeno cigája - CVŽV-VÚŽV ÚCHOK Trenčianska Teplá

mliekové plemená oviec - CVŽV-VÚŽV ÚCHOK Trenčianska Teplá
krížence s mliekovými plemenami - Poľnohospodárske družstvo „SNP“ so sídlom v Sklabíni

plemeno merino - PD Nová Bodva
krížence s mäsovými plemenami - VPP SPU,s.r.o. Koliňany

mäsové plemená oviec - Agrofarma Šándor Pleš

cenu celkového víťaza TOP 2007-CVŽV-VÚŽV ÚCHOK Trenčianska Teplá
Súhrnné výsledky si môžete pozrieť v tabuľkách.

Po oceňovaní nasledovalo ešte vystúpenie ústredného riaditeľa ŠVPS SR MVDr.Jána Pliešovského. Ten poďakoval chovateľom za bezproblémovú spoluprácu a vyzval ich k ešte bohatšej komunikácii s veterinárnou správou. Na záver nasledovala krátka diskusia, v ktorej vystúpil aj zástupca českého Svazu chovateľov ovci a koz pán Pavel Mach.

Vyhodnotenie nákupných trhov na plemenných baranov v roku 2009 podľa plemien

Plemeno	Prihlásené v ks	Predvedené v ks	Zaradené do výsledných tried						Zaradené do plemenitby
			ER	EA	EB	I	II	vyraďené	
berrichone du cher	22	20	3	10	6	1	0	0	20
cigája	509	474	175	206	82	3	0	8	466
charollaise	37	23	5	6	10	1	0	1	22
ile de france	104	94	11	39	34	6	0	4	90
lacaune	117	111	22	50	27	10	0	2	109
merino	33	30	1	14	11	2	0	2	28
nemecká čiernohlavá	2	2	0	2	0	0	0	0	2
oxford down	27	22	3	8	6	2	0	3	19
romanovské	6	6	1	3	1	1	0	0	6
suffolk	39	39	7	13	13	6	0	0	39
pôvodná valaška	5	5	3	1	0	1	0	0	5
východofrízská ovca	33	23	2	10	11	0	0	0	23
zošľachtená valaška	620	556	181	274	84	5	0	12	544
Spolu	1554	1405	414	636	285	38	0	32	1373

Vyhodnotenie nákupných trhov na plemenných baranov v roku 2009 podľa plemien – krížence

Plemeno	Prihlásené v ks	Predvedené v ks	Zaradené do výsledných tried						Zaradené do plemenitby
			ER	EA	EB	I	II	vyraďené	
ZV x LC	89	82	32	44	4	1	0	1	81
ZV x VF	20	20	0	6	10	3	0	1	19
ZV x LC x VF	4	4	3	1	0	0	0	0	4
C x LC	61	59	27	27	3	1	0	1	58
C x LC x VF	9	9	2	6	0	0	0	1	8
LC x VF	3	3	1	1	1	0	0	0	3
M x VF	1	1	0	1	0	0	0	0	1
M x VF x LI	7	6	0	6	0	0	0	0	6
M x IF	11	7	0	2	3	1	0	1	6
M x IF x LC	1	0	0	0	0	0	0	0	0
M x LI	2	2	0	0	2	0	0	0	2
Spolu	208	193	65	94	23	6	0	5	188

Vyhodnotenie nákupných trhov na plemenných baranov v roku 2009

Miesto nákupného trhu	Dátum konania NT	Prihlásené v ks	Predvedené v ks	Zaradené do výsledných tried						Zaradené do plemenitby
				ER	EA	EB	I	II	vyraďené	
SS GROUPE s.r.o, Rapovce-Pleš	6.5.2009	236	206	28	84	69	14	0	11	195
CVŽV ÚHO Trenčianska Teplá	20.5.2009	58	55	23	25	4	1	0	2	53
PD Liptovské Hole Kvačany	10.6.2009	344	318	115	116	75	4	0	8	310
M.Angelovičová,Lipany-Kamenica	17.6.2009	285	273	92	142	33	5	0	1	272
PD Liptovské Hole Kvačany	24.6.2009	468	438	174	202	44	6	0	12	426
AT-Tatry Spiš.Belá-Podhorany	1.7.2009	266	220	39	122	54	3	0	2	218
Ing.Priam Jozef, SHR, Somotor	10.7.2009	16	13	0	5	7	1	0	0	13
Roziak Jaroslav, Zvolen	31.8.2009	89	75	8	34	22	10	0	1	74
Spolu		1762	1598	479	730	308	44	0	37	1561

Posledné slovo patrilo predsedovi predstavenstva Ing.Eštočinovi, ktorý vyslovil poďakovanie MVDr. Kantíkovej za vynikajúcu spoluprácu a pomoc pre chovateľov oviec a kôz počas jej pôsobenia na MP SR. Tiež

poďakoval prítomným za bohatú účasť a zažalal im veľa pracovného elánu v ďalšom chovateľskom roku.

Autor: Ing. J. Šutý, Ing. S. Reľovský
Autor fotografií: Ing. S. Reľovský

Cenu celkového víťaza prebrali Ing. Beresecká a Doc. Margetín

Ceny pre víťazov

Vystúpenie Ing. Kodadu

Vystúpenie zástupcu českého zväzu

TOP 2008 - mliekové krížence

Poradie	Názov chovu	Identifikácia stáda	Plemeno	Percento plodnosti na obahnenú bahnicu	Produkcia mlieka [kg]	Index užitočnosti	Zaradené barany za r. 2008	Počet bahnic v PK k 1.1.2008	Počet zaradených baranov ER	Predvedené barany za r. 2008	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	PD Sklabňa	506 525 040	C x LC	148,1	172,9	256,1	19	146	7	19	0,36842	12,27685
2.	CVŽV-VÚŽV ÚCHOK Trenčianska Teplá	309 381 061	ZV x LC x VF	161,9	166,4	269,4	19	150	7	20	0,35000	11,94340
3.	ASIK s.r.o., Liptovský Mikuláš	511 350 072	ZV x LC x VF	135,3	150,0	202,9	27	222	8	27	0,29630	7,31099
4.	CVŽV-VÚŽV ÚCHOK Trenčianska Teplá	309 381 060	C x LC	149,2	143,8	214,6	16	141	4	16	0,25000	6,08681
5.	PD Predmier - Súľov	501 508 074	ZV x LC x VF	144,1	114,3	164,8	25	265	6	27	0,22222	3,45409
6.	AGRODRUŽSTVO Bystré	713505361	C x LC	133,1	114,8	152,7	6	181	3	7	0,42900	2,17155
7.	PD Trsteník, Trstená	510 512 012	ZV x VF	123,9	131,4	162,8	25	326	1	28	0,03571	0,44583

TOP 2008 - mliekové plemená

Poradie	Názov chovu	Identifikácia stáda	Plemeno	Percento plodnosti na obahnenú bahnicu	Produkcia mlieka [kg]	Index užitočnosti	Zaradené barany za r. 2008	Počet bahnic v PK k 1.1.2008	Počet zaradených baranov ER	Predvedené barany za r. 2008	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	CVŽV ÚCHOK Trenčianska Teplá	309 381 201	LC	132,8	177,3	235,5	26	73	17	28	0,60714	50,91866
2.	Roziak Jaroslav, Zvolen	611 707 002	LC	172,2	260,0	447,7	34	99	10	34	0,29412	45,22424
3.	Agrofarma sro, Červ. Kameň	302 504 088	LC	109,3	189,1	206,7	10	366	2	10	0,20000	1,12945

TOP 2008 - mäsové plemená

Poradie	Názov chovu	Identifikácia stáda	Plemeno	Percento plodnosti na obahnenú bahnicu	Priemerný korigovaný prírastok [g]	Index úžitkovosti	Zaradené barany za r. 2008	Počet bahnic v PK k 1.1.2008	Index produkcie baranov	Počet zaradených baranov ER	Predvedené barany za r. 2008	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	Agrofarma Šándor, Pleš	606 708 201	IF	177,4	287,9	510,7	31	177	0,17514	9	31	0,29032	25,96780
2.	AGRIFARM BS spol. s r.o., Stropkov	711 711 125	SF	144,9	288,7	418,3	18	71	0,25352	4	18	0,22222	23,56620
3.	KELO A SYNOVIA, s.r.o., Veľké Teriakovce	609 701 043	BE	157,0	331,3	520,1	32	150	0,21333	3	34	0,08824	9,79012
4.	KELO A SYNOVIA, s.r.o., Veľké Teriakovce	609 701 044	IF	146,9	314,2	461,6	30	211	0,14218	3	32	0,09375	6,15284
5.	Štefan Csank SHR, Gemerské Dechtáre	609 023 041	CH	150,0	280,8	421,2	5	137	0,03650	1	5	0,20000	3,07445
6.	AGRO Hostovce s.r.o., Hostovce	407 703 029	OD	134,8	195,7	263,8	25	339	0,07375	1	26	0,03846	0,74824

TOP 2008 - mäsové krížence

Poradie	Názov chovu	Identifikácia stáda	Plemeno	Percento plodnosti na obahnenú bahnicu	Priemerný korigovaný prírastok [g]	Výsledný index	Zaradené barany za r. 2008	Počet bahnic v PK k 1.1.2008	Index produkcie baranov	Počet zaradených baranov ER	Predvedené barany za r. 2008	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	VPP SPU,s.r.o. Koliňany	403 371 039	M x IF	133,5	242,2	323,3	19	434	0,04378	5	19	0,26316	3,72465

TOP 2008 - plemeno cigája

Poradie	Názov chovu	Identifikácia stáda	Percento plodnosti na obahnenú bahnicu	Produkcia mlieka [kg]	Index úžitkovosti	Zaradené barany za r. 2008	Počet bahnic v PK k 1.1.2008	Index produkcie baranov	Počet zaradených baranov ER	Predvedené barany za r. 2008	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	CVŽV ÚCHOK Trenčianska Teplá	309 381 064	140,0	108,8	152,3	7	79	0,08861	5	7	0,71429	9,64051
2.	PD Žemberovce	402 587 135	160,9	132,0	212,3	50	853	0,05862	30	50	0,60000	7,46729
3.	AGRODRUŽSTVO Bystré	713 505 096	130,5	112,4	146,7	24	328	0,07317	14	24	0,58333	6,26159
4.	PETER KARCOL, Vrútky	506 041 034	146,6	128,0	187,7	30	225	0,13333	7	30	0,23333	5,83800
5.	AGRO RASLAVICE, s.r.o., Nižné Raslavice	701 563 016	117,2	146,3	171,5	20	265	0,07547	7	21	0,33333	4,31421
6.	R.Štastná-Farma Palomíno	707 883 918	123,9	117,4	145,5	17	289	0,05882	8	17	0,47059	4,02768
7.	PD SEKČOV Tulčík	707 580 305	139,3	91,9	128,0	46	510	0,09020	12	46	0,26087	3,01271
8.	AGRO-LENT s.r.o. M.Šariš, Prešov	707 304 050	126,3	104,9	132,4	25	416	0,06010	9	26	0,34615	2,75488
9.	PD so sídl.v Jarovniciach, Uzovské Pekľany	708 517 309	124,5	88,7	110,4	28	481	0,05821	11	28	0,39286	2,52428
10.	PD Mošovce	509 519 039	124,1	114,4	141,9	20	259	0,07722	4	20	0,20000	2,19181
11.	Agrofarma sro, Červ.Kameň	302 504 086	135,8	114,4	155,3	32	361	0,08864	5	32	0,15625	2,15097
12.	PD so sídl.v Jarovniciach, Hermanovce	708 517 053	126,2	115,7	146,0	40	405	0,09877	6	42	0,14286	2,05996
13.	PD Sklabíňa	506 525 044	134,1	115,1	154,4	10	122	0,08197	1	10	0,10000	1,26516
14.	Ovčia farma Proč s.r.o., Kapušany	707 562 057	129,4	96,0	124,2	40	425	0,09412	4	42	0,09524	1,11346
15.	AGROSEV, s.r.o. Detva	604 704 101	118,0	114,1	134,6	10	317	0,03155	3	13	0,23077	0,97979
16.	PD Javorina Malcov	701 548 015	124,8	56,3	70,3	26	513	0,05068	6	27	0,22222	0,79177
17.	Združené PD Poltár	607 501 032	120,7	107,5	129,8	27	302	0,08940	1	27	0,03704	0,42967
18.	PD Očová	611 515 064	113,2	75,3	85,3	24	310	0,07742	1	24	0,04167	0,27500
19.	OVINI, Banská Bystrica	609 601 111	117,5	94,8	111,4	41	419	0,09785	1	41	0,02439	0,26587
20.	Turiec-Agro, s.r.o., Turčiansky Ďur	506 710 036	113,6	112,6	128,0	15	490	0,03061	1	15	0,06667	0,26114

Použité vzorce: I=G/H, L=J/K, M=F*1/L

Poradie	Názov chovu	Identifikácia stáda	Percento plodnosti na obahnenú bahnicu	Produkcia mlieka [kg]	Index užitočnosti	Zaradené barany za r. 2008	Počet bahnic v PK k 1.1.2008	Index produkcie baranov	Počet zaradených baranov ER	Predvedené barany za r. 2008	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	PD Liptovské Revúce	508 512 023	141,3	126,5	178,74	39	490	0,07959	21	41	0,51220	7,28661
2.	AGRIA, a.s., Liptovský Ondrej	505 530 018	132,3	118,8	157,17	20	341	0,05865	15	20	0,75000	6,91364
3.	SHR Šuchtár Ján, Liptovský Ondrej	505 803 356	149,3	108,8	162,38	7	173	0,04046	7	7	1,00000	6,57029
4.	CVŽV ÚCHOK Trenčianska Teplá	309 381 065	144,7	122,7	177,58	2	55	0,03636	2	2	1,00000	6,45745
5.	PD Východná	505 553 019	140,8	118,5	166,81	32	532	0,06015	21	34	0,61765	6,19728
6.	AGROTRADE GROUP s.r.o., Rožňava, Turček	509 708 041	132,4	120,3	159,30	35	428	0,08178	16	35	0,45714	5,95514
7.	TOMAK s.r.o., PODOLÍNEC	710 532 090	116,3	140,4	163,29	34	380	0,08947	12	36	0,33333	4,87005
8.	PD Liptovské Hole Kvačany	505 519 020	132,9	97,4	129,47	32	498	0,06426	16	33	0,48485	4,03363
9.	PD Važec	505 549 530	134,7	130,1	175,23	33	298	0,11074	7	37	0,18919	3,67115
10.	AGROFARMA spol. s r.o., Nálepkovo	801 010 103	142,7	122,6	174,94	36	460	0,07826	9	38	0,23684	3,24259
11.	RD Klenovec	609 546 593	118,6	101,2	120,07	16	241	0,06639	6	16	0,37500	2,98929
12.	RD Klenovec	609 546 056	117,9	83,0	97,83	28	408	0,06863	10	28	0,35714	2,39779
13.	PD VEĽKÝ LIPNÍK	710 542 093	112,2	89,2	100,13	25	480	0,05208	9	25	0,36000	1,87744
14.	AGROSPOL HRADOVA s.r.o., Tisovec	609 733 057	136,3	134,2	182,89	9	207	0,04348	2	9	0,22222	1,76705
15.	Agrodružstvo-S v Revúcej	608 201 066	120,3	108,2	130,21	24	282	0,08511	3	24	0,12500	1,38521
16.	RD Litmanová	710 520 092	114,5	70,1	80,25	30	500	0,06000	6	30	0,20000	0,96300
17.	ISOKMAN trading, Vladimír Murín, Rátka	606 041 003	131,8	110,5	145,64	14	159	0,08805	1	15	0,06667	0,85491
18.	SHR T.Dziak, Toporec, Podolíneč	710 705 704	156,3	96,4	150,69	12	184	0,06522	1	12	0,08333	0,81897
19.	PPD Pucov	503 519 009	119,7	110,7	132,56	29	884	0,03281	5	29	0,17241	0,74977
20.	PD Malatiná	503 511 092	121,7	119,0	144,77	37	738	0,05014	4	38	0,10526	0,76401
21.	PD Trsteník, Trstená	510 512 011	125,0	117,8	147,27	27	684	0,03947	3	27	0,11111	0,64592
22.	NOFA-Ing.N.Fassinger, Vrbov	703 008 369	126,0	90,7	114,28	28	728	0,03846	3	28	0,10714	0,47093
23.	PD Kluknava	801 506 226	138,4	87,6	121,27	26	539	0,04824	2	27	0,07407	0,43332
24.	PD ZAMAGURIE, Spišské Hanušovce	703 529 043	121,7	103,0	125,39	19	450	0,04222	1	20	0,05000	0,26471
25.	AGROOSIVO ÚSVIT s.r.o., Poprad - Matejovce	706 702 290	119,3	104,3	124,44	4	631	0,00634	1	4	0,250	0,19721

TOP 2008 - plemeno merino

Poradie	Názov chovu	Identifikácia stáda	Plemeno	Percento plodnosti na obahnenú bahnicu	Priemerný korigovaný denný prírastok [g]	Index užitočnosti	Zaradené barany za r. 2008	Počet bahnic v PK k 1.1.2008	Index produkcie baranov	Počet zaradených baranov ER	Predvedené barany za r. 2008	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	PD Nová Bodva, Turnianska Nová Ves	806 598 005	M	160,5	239,0	383,6	19	142	0,13380	1	20	0,05000	2,56634

TOP 2008 - celkový víťaz

Poradie	Názov chovu	Identifikácia stáda	Plemeno	Počet zaradených baranov r.2007	Bahnice v PK k 1.1.2007 len v ŠCH	Index produkcie baranov	Počet zaradených baranov ER	Počet zaradených baranov nov v r.2007	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	CVŽV ÚCHOK Trenčianska Teplá	309381201	LC	26	73	0,356164	17	28	0,607143	0,216243
2.	CVŽV ÚCHOK Trenčianska Teplá	309381064	C	7	79	0,088608	5	7	0,714286	0,063291
3.	Agrofarma Šándor Pleš, Pleš	606 708 201	IF	31	177	0,175141	9	31	0,290323	0,050847
4.	PD Sklabíňa	506 525 040	C x LC	19	146	0,130137	7	19	0,368421	0,047945
5.	508512023		ZV	39	490	0,079592	21	41	0,512195	0,040767
6.	VPP SPU,s.r.o. Koliňany, Koliňany	403 371 039	M x IF	19	434	0,043779	5	19	0,263158	0,011521
7.	PD Nová Bodva, Turnianska Nová Ves	806 598 005	M	19	142	0,133803	1	20	0,050000	0,006690

G=E/F, J=H/I, K=G*J

Pre stanovenie TOP 2008 boli použité podklady prevzaté z databázy PS SR š.p. Bratislava, ÚPZ Žilina

Štátny tajomník Ján Slabý v Bruseli

Štátny tajomník Ministerstva pôdohospodárstva SR Ján Slabý sa v piatok, 20. novembra 2009 zúčastnil riadneho zasadnutia Rady ministrov poľnohospodárstva a rybného hospodárstva v Bruseli. Rada ministrov na svojom zasadnutí schválila možnosť zavedenia mimoriadnych opatrení pre sektor mlieka v prípade narušenia trhu, či zrušenie určitých obsolentných právnych aktov v oblasti Spoločnej poľnohospodárskej politiky.

23-11-2009

Z iniciatívy Slovenska a Maďarska bola počas zasadnutia prerokovaná otázka elektronickej identifikácie oviec a kôz. Štátny tajomník Ján Slabý, rovnako ako maďarský minister József Gráf požiadal o zrušenie alebo posunutie termínu povinného elektronickeho označovania oviec a kôz, predovšetkým s dôrazom na zrušenie povinnosti elektronickej identifikácie oviec a kôz do veku 12 mesiacov určených priamo na bitúnok. Zdôraznil pritom neúmerne zvýšenie výrobných nákladov, ktoré takáto elektronická identifikácia chovateľom spôsobuje. Slovenská republika považuje predovšetkým elektronickejšiu identifikáciu mladých zvierat, ktorých doba života je pomerne krátka a vo väčšine prípadov smerujú z hospodárstva priamo na miesto porážky za nadmernú záťaž pre chovateľov. Dostatočnú mieru dosledovateľnosti je pritom podľa Maďarska i Slovenska možné dosiahnuť doterajšou metódou označovania. Štátny tajomník Ján Slabý apeloval na Radu, aby ešte raz zvážila takéto opatrenie, nakoľko výrazne znevýhodní našich chovateľov, pričom poukázal na chovateľov v tretích krajinách, kde nemusia spĺňať takéto požiadavky. Napriek tomu, že návrh Slovenska a Maďarska podporilo viacero krajín, celkove v tejto otázke nebolo možné dosiahnuť všeobecnú dohodu.

Ministri diskutovali tak tiež o požiadavke Poľska na schválenie štátnej pomoci na nákup poľnohospodárskej pôdy, pričom v tejto otázke bola dosiahnutá jednomyselnosť. Slovenská republika sa v tejto otázke zdržala hlasovania.

Nasledujúce zasadnutie Rady ministrov sa uskutoční v dňoch 14. – 16. decembra 2009. Ministri sa na tomto zasadnutí budú venovať predovšetkým otázkam rybného hospodárstva, ale aj budúcnosti Spoločnej poľnohospodárskej politiky v oblasti rozvoja vidieka, či zjednodušovaniu Spoločnej poľnohospodárskej politiky.

Výťah zo SPRÁVY Z 2976. ZASAD-

NUTIA RADY MINISTROV POĽNOHOSPODÁRSTVA A RYBNÉHO HOSPODÁRSTVA EÚ:

Deň: 20. novembra 2009

Vypracoval: T. Šimončíková, J. Kaďáček, K. Radecká, M. Chudý

I. Agenda

1. Schválenie programu
2. Schválenie zoznamu bodov A 16191/09 PTS A 53
3. Štátna pomoc v Poľsku na nákup poľnohospodárskej pôdy (LA) (*) (Právny základ navrhnutý Komisiou: článok 88 ods. 2 tretí pododsek Zmluvy o ES) - politická dohoda / prijatie 15668/09 AGRI 497 15676/09 AGRI 500 + COR 1 (fr, cs)
4. Návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 povoľuje umiestniť na trh produkty, ktoré obsahujú geneticky modifikovanú kukuricu MIR604 (SYN-IR604-5), sú z nej zložené alebo vyrobené (LA) (*) (Právny základ navrhnutý Komisiou: článok 35 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1829/2003, článok 30 ods. 2 smernice 2001/18/ES a rozhodnutie Rady 1999/468/ES v znení rozhodnutia Rady 2006/512/ES) - prijatie 15375/09 AGRILEG 203 ENV 760 15886/09 AGRILEG 214 ENV 790
5. Návrh nariadenia Rady o zachovaní zdrojov rybolovu prostredníctvom technických opatrení (LA) (*) (Právny základ navrhnutý Komisiou: článok 37 Zmluvy o ES) - politická dohoda 10476/08 PECHE 137 15528/09 PECHE 323 ADD 1 15927/09 PECHE 330
6. EC/Nórsko: každoročné konzultácie pre rok 2010 - informácie Komisie a výmena názorov 15539/09 PECHE 324 N 19 + COR 1
7. Návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú možnosti rybolovu a s nimi súvisiace podmienky pre určité zásoby rýb v Čiernom mori na rok 2010 (LA) (*) (Odvođený právny základ navrhnutý Komisiou: článok 20 nariadenia (ES) č. 2371/2002 a článok 2

nariadenia (ES) č. 847/1996)

- politická dohoda

14074/09 PECHE 262

15909/09 PECHE 329

8. Rôzne

a) Žiadosť predložená Rade v súvislosti so schválením štátnej pomoci na nákup poľnohospodárskej pôdy - žiadosť maďarskej delegácie 16153/09 AGRI 513

b) Štátna pomoc na nákup poľnohospodárskej pôdy - žiadosť lotyšskej delegácie 16025/09 AGRI 507

c) Zložitá situácia na trhu v sektore bravčového mäsa - žiadosť belgickej a francúzskej delegácie 16138/1/09 AGRI 512 AGRIOGR 118 REV 1

d) Postavenie sa novým výzvam týkajúcich sa lesov v Európe - získanie viac dreva pri súčasnom zlepšovaní ochrany lesov - žiadosť francúzskej delegácie 16061/09 FORETS 116 AGRIFORET 4 AGRISTR 46 ENV 797 ENER 393 PROCIV 183

e) Elektronickejšia identifikácia oviec a kôz - žiadosť maďarskej a slovenskej delegácie s podporou českej delegácie 15862/09 AGRILEG 213

f) Konferencia ministrov WTO (Ženeva, 30. novembra – 2. decembra) - žiadosť francúzskej delegácie 16301/09 AGRI 516 WTO 245

g) Vyhlásenie o opatrení Spoločného na zníženie náhodných úlovkov morských vtákov - prezentácia Komisie 16029/09 PECHE 338 ENV 795

h) Výsledky XXI. Zasadnutia Medzinárodnej komisie pre zachovanie atlantických tuniakov (ICCAT) (Recife, Brazília, 6. – 15. novembra 2009) - žiadosť talianskej delegácie 16194/09 PECHE 343

i) Informácia o situácii v sektore mlieka a mliečnych výrobkov - žiadosť Komisie

II. Zhrnutie: Z iniciatívy SK a HU bola na zasadnutí Rady ministrov prerokovaná otázka elektronickej identifikácie oviec a kôz. SK a HU opätovne žiadali o zrušenie alebo posunutie ter-

mínu povinného elektronickeho označovania oviec a kôz, predovšetkým s dôrazom na zrušenie povinnosti elektronickej identifikácie oviec a kôz do veku 12 mesiacov určených priamo na bitúnok. Napriek podpore viacerých ČŠ nebolo možné ani teraz dosiahnuť dohodu v tejto otázke. Ministri ďalej jednomyselné schválili žiadosť PL na nákup poľnohospodárskej pôdy v Poľsku. V rámci „A“ bodov bola schválená možnosť zavedenia mimoriadnych opatrení pre sektor mlieka a mliečnych výrobkov v prípade narušenia trhu, či zrušenie určitých obsolentných právnych aktov v oblasti SPP.

k bodu 8e – Elektronickejšia identifikácia oviec a kôz

Obsah a diskusia: Nariadenie Rady (ES) č. 1560/2007 zo dňa 17. novembra 2007 mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 21/2004, pokiaľ ide o termín zavedenia elektronickej identifikácie pre ovce a kozy. Podľa čl. 1(1) pozmeneného nariadenia je od 31. decembra 2009 elektronickejšia identifikácia podľa návodov v ods. 1 a v súlade s príslušnými ustanoveniami oddielu A prílohy povinná pre všetky zvieratá. HU, ako aj SK už na predchádzajúcich rokovaniach viackrát zdôrazňovali, že zavedením takéhoto systému dôjde k neúmernému zvýšeniu nákladov pre chovateľov. Doteraz používané systémy identifikácie pritom obe krajiny považujú za dostatočné na účelom vysledovateľnosti zvierat a kontroly chorôb. HU a SK opätovne požiadali, aby Rada ministrov zvážila zrušenie alebo posunutie termínu povinného elektronickeho označovania oviec a kôz, predovšetkým s dôrazom na zrušenie povinnosti elektronickej identifikácie oviec a kôz do veku 12 mesiacov určených priamo na bitúnok.

SK vo svojom vystúpení zdôraznila, že považuje predovšetkým elektronickejšiu identifikáciu mladých zvierat, ktorých doba života je pomerne krátka a vo väčšine prípadov smerujú z hospodárstva priamo na miesto porážky za nadmernú záťaž pre chovateľov. SK apelovalo na zváženie zavádzania povinnej elektronickej identifikácie oviec a kôz, aj s ohľadom na chovateľov v tretích krajinách, kde nemusia spĺňať takéto požiadavky. Tieto dodatočné požiadavky

COM (J. Borg) v reakcii uviedla, že základné pravidlá boli prijaté a viaceré ČŠ už vyvinuli veľké úsilie

Záver: Rada vzala na vedomie požiadavku HU a SK, ako aj reakciu COM.

BE – Belgicko, BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, DK – Dánsko, DE – Nemecko, EE – Estónsko, EL – Grécko, ES – Španielsko, FI – Fínsko, FR – Francúzsko, IE – Írsko, IT – Taliansko, CY – Cyprus, LV – Lotyšsko, LT – Litva, LU – Luxemburské veľkovevodstvo, HU – Maďarská republika, MT – Malta, NL – Holandsko, AT – Rakúsko, PL – Poľská republika, PT – Portugalsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinská republika, SK – Slovenská republika, SE –

Švédsko, UK – Veľká Británia, COM
– Komisia, ČS – členský štát, PRES
– Predsedníctvo, SCA – Osobitný
výbor pre poľnohospodárstvo, PS
– pracovná skupina, EPFRV – Eu-
rópsky poľnohospodársky fond pre
rozvoj vidieka, EERP – Európsky
plán obnovy hospodárstva, EPUZF
– Európsky poľnohospodársky
usmerňovací a záručný fond, SPP-
Spoločná poľnohospodárska poli-
tika, SOT – Spoločná organizácia
trhov, WTO – Svetová obchodná
organizácia

Zavedenie elektronickej identifikácie oviec a kôz na Slovensku už od 31. 12. 2009

V zmysle nariadenia Rady ES č.21/2004 vyplynula aj pre Slovensko povinnosť zabezpečiť elektronickú identifikáciu pre ovce a kozy, ktoré budú od 31.12.2009 vyvezené zo Slovenska v živom – pri obchodovaní so zvieratami v rámci ES. Na základe toho vyplynula pre Plemenársku službu Slovenskej republiky, štátny podnik úloha – príprava na zabezpečenie elektronickej identifikácie oviec

Pre všetkých chovateľov oviec a kôz na Slovensku je určite veľmi priaznivá správa, že Ministerstvo pôdohospodárstva SR poskytlo PS SR, š.p. podporu na zabezpečenie elektronickej identifikácie oviec a kôz. V roku 2009 PS SR, š.p. nakúpil elektronické identifikátory

Cena jedného elektronického identifikátora pre označovanie oviec a kôz vyvezených v živom z územia SR je 0,60 € kus/18,07 Sk. Popísané elektronické identifikátory budú distribuované prostredníctvom regionálnych stredísk PS SR, š.p. a ich vysunutých pracovísk. Subjekt sa

čestným prehlásením zaviaže, že identifikátory budú použité len na označenie oviec a kôz, ktoré sa vyvezú z územia SR v živom a nie na označenie populácie oviec a kôz v chove na území SR. ☐

HISTÓRIA HOLANDSKÝCH SYROV

Najstaršie zachované dôkazy o výrobe syrov v Holandsku sú z 9. storočia. Dokazujú, že syr určený na kráľovský dvor Karola Veľkého pochádzal z Frízsko.

V tom čase bola výroba syrov už dobre zavedená a v mestách Haarlem, Linden a Leeuwarden fungovali špeciálne vážiarnie syrov- kaaswaag, ktoré kontrolovali veľkosť a váhu syrov.

Prví holandskí výrobcovia vyvinuli syry s výnimočnými skladovacími vlastnosťami. Boli mimoriadne dobré a ľahko sa prepravovali. Preto ich po sušení vyvážali do Nemecka a odtiaľ po mori do najodľahlejších kútov Pobaltia a Stredozemia. Export syra fungoval po celé stáročia aj do takých vzdialených oblastí, ako karibské ostrovy alebo Južná Amerika.

Aj v súčasnosti sú holandské exportné syry mimoriadne úspešné a ľudia automaticky spájajú Holandsko s týmto produktom.

Druhy syra

Medzi najznámejšie holandské syry patrí Gouda, pomenovaná podľa mesta, kde sa pôvodne vyrábala.

Gouda patrí medzi polotvrde syry, kráľovné, s jemne pružnou štruktúrou s obsahom tuku 48%. Gouda sa vyrába aj nízkoalkoholná s obsahom tuku v sušine 20% alebo 30%. Čo sa týka obsahu laktózy v zrejmých syroch, 95% celkového množstva sa odstráni so srvátkou počas výrobného procesu. Taktiež patrí do skupiny varených, lisovaných a zrejmých syrov. Tvaroh sa zohrieva (varí) v srvátke, potom sa drobí, formuje a silno lisuje. Tieto syry môžu zrieť až štyri roky.

Gouda sa vyrába v rozmanitých veľkostiach a syry sa obalujú do vosku. Často sa pridávajú

do syru aj rôzne bylinky, ako napr. pesto, žihľava, cesnak a iné.

Je sedem stupňov zrelosti, ktoré sa určujú takto:

- 3-4 týždne – mladý
- 7-8 týždňov – mladý uležaný
- 3-4 mesiace – uležaný
- 5-6 mesiacov – uležaný pikant
- 7-8 mesiacov – extra uležaný
- 1 rok – starý
- 1 rok a viac – prestárnutý

Ale taktiež medzi vynikajúce holandské syry patria aj Eidam, Maasdam alebo Farmárske syry, ktoré sú vyrábané z nepasterizovaného mlieka.

Predajňa sa špecializuje na kozie a ovčie syry rôznych druhov, ale v ponuke sú aj klasické, z kravského mlieka. Z bohatej ponuky kozích syrov si môžete vybrať napríklad starý kozí bylinný syr, klasický kozí mladý a uležaný, alebo syr divých kôz, ktoré sa voľne pasú.

Nájdete tu však ojaz pestrý výber nie len holandských syrov, za zmienku stoja aj francúzske, talianske a švajčiarske syry.

Vínko k syrom

Pokojne si doprajte takéto potešenie jeden krát do týždňa namiesto večere...

Okrem toho že ide o neuveriteľnú kombináciu chutí, je to tradičná forma konzumácie už od kráľovských čias.

Ako v jedinej predajni v Bratislave tu nájdete vína z viníc Gerarda Depardieu a Pierra Richarda. Nájdete tu takisto vínko značky Michel Lynch, ktoré odborníkom na víno nemusíme predstavovať. Čo je nesporné hodné nielen konzumácie ale aj ako pekná trofej do vínnej pivnice.

Názor odborníka na výživu

Syry sú veľmi bohatým zdrojom proteínov. Z pohľadu racionálnej výživy sú kozie a ovčie syry väčším prínosom ako syry kravské, ktorú sú prevažne dostupné v obchodoch.

Základnou ingredienciou pre výrobu syrov je mlieko a jeho kvalita ovplyvňuje aj výslednú nutričnú hodnotu syra. Keďže ovce a kozy sú chované prevažne v domácich podmienkach, alebo menej početných chovoch a prijímajú prírodnú stravu ich zloženie mlieka je veľmi kvalitné.

Kozie a ovčie mlieko má vyššiu hodnotu kvalitných bielkovín a aminokyselín, lepší pomer správnych tukov (viac omega-3 mastných kyselín) a iných látok. Z môjho pohľadu poradcu pre výživu je však najviac dôležité prihliadať na individualitu jedinca – čiže optimálnu výživu.

Syry by mali byť súčasťou vyváženého jedálneho lístka každého človeka, ktorému záleží na dobrom zdraví.

Autor: Peter Gabriel, Cheesy, Baštova 2, Bratislava

Autor fotografie: Ing. Slavomír Relovský

Produkčný potenciál aukčných baranov mäsových plemien v roku 2008

I keď špecializované mäsové plemená oviec tvorili v roku 2007 len cca 3,06 % z chovaných plemien v I. stupni KU, majú svoje nezastupiteľné miesto nielen v štruktúre plemien, ale hlavne v koncepcných zámeroch ich využitia v programoch šľachtenia a plemenitby oviec. Mäsový program je nasmerovaný tak, aby sa pomoco mäsových plemien a využitím domácich nedojných oviec plemena M, C, ZV vytvárala početná populácia oviec s vysokou plodnosťou, intenzitou rastu a dobrými výkrmovými vlastnosťami. Treba, aby sa produkčný potenciál mäsových plemenných zvierat zvyšoval zámernou selekciou a to diferencovane na vlastnosti charakterizujúce materskú a otcovskú populáciu. U plemenných baranov sa zameriť na intenzitu rastu (ranosť), osvalenie (výkrmnosť a jatočnú kvalitu). U bahnic predovšetkým na plodnosť (početnosť vrhu), materské schopnosti spojené s odchovom (mliečnosť) a intenzitu rastu jahniat.

V rokoch 1997-98, keď sme hodnotili produkčný potenciál aukčných baranov mäsových plemien sme konštatovali, že početnosť vrhu musí byť dôležitým selekčným kritériom pri výbere a hodnotení plemenných baranov. Pri hodnotení baranov mäsových plemien sme súčasne zistili výrazné medziplotenné rozdiely v hodnotení plodnosti, pričom do reprodukcie sa dostávalo veľa baranov s nízkym genetickým potenciálom plodnosti. Aj v hodnotení intenzity rastu (IR) sa potvrdili veľké medziplotenné rozdiely, ale aj vnútroplotenná variabilita, ako dôsledok málo intenzívneho selekčného tlaku z hľadiska potenciálnych schopností.

V tomto príspevku hodnotíme produkčný potenciál aukčných baranov mäsových plemien predvedených na NT v roku 2008 (podklady sme čerpali z katalógov NT poskytnuté ZCHOK).

Hodnotenie plodnosti (odhadom PH) aukčných baranov mäsových plemien v roku 2008 uvádzame v tab. 1. Najvyššiu PH vyjadrenú

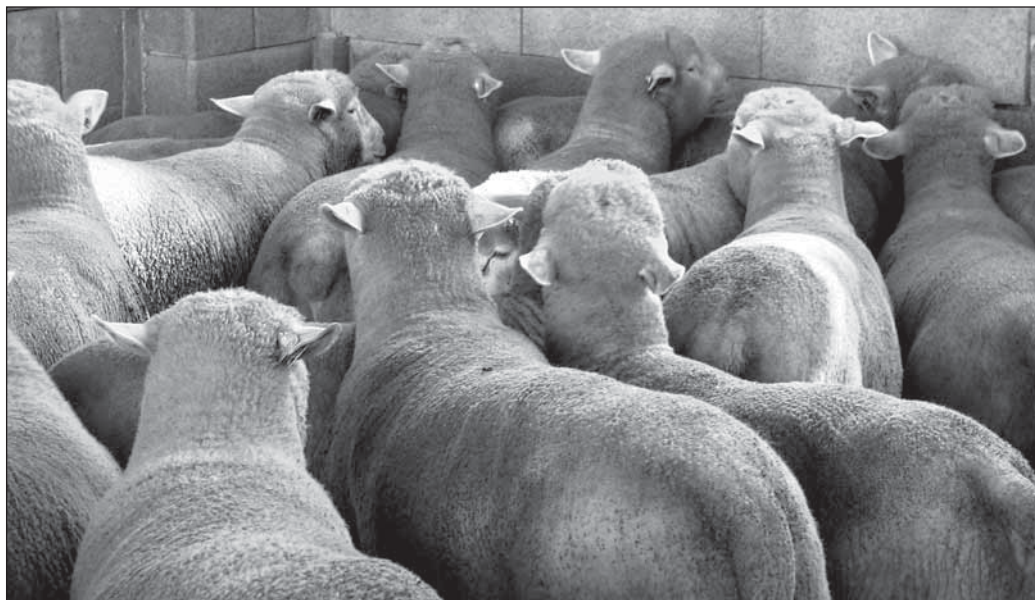
ČT+++ dosiahli barany plemena IF (27,4 %), SF (23,5 %) a BER (18,8 %), pričom nižšie zastúpenie dosiahli barany plemena OD (12,0 %) a CH (6,4 %). V ČT++ je zastúpenie baranov jednotlivých plemien približne rovnaké. Pomerne vysoké je zastúpenie baranov v ČT-N u ple-

mena CH (19,4 %), BER (12,5 %), OD (12,0 %) a najnižšie u plemena IF (6,5 %). Pri súbornom hodnotení ČT+++ a ++ dosiahlo až 61,4 % baranov a ČT-N až 11,4 % baranov.

Zaradenie baranov podľa KP uvádzame v tab. 2. Z uvedeného percenta zatriedenia baranov

vidieť (KP_{5,4}), že 72,8 % baranov a ich rodičov pochádza z viacpočetného vrhu. Naproti tomu frekvencia v KP_{0,1} potvrdzuje, že 11,5 % baranov jedináčikov má rodičov, z ktorých jeden alebo obidvaja sú jedináčikovia. Z tohto pohľadu najvyššie zastúpenie majú barany plemena OD (40,0 %) a SF (17,6 %).

Zmena početnosti v jednotlivých KP u aukčných baranov spolu za mäsové plemená v horizonte 10 rokov (Graf 1) potvrdzuje výrazné zlepšenie vo všetkých KP. To znamená, že výrazne sa zvýšil podiel baranov s KP_{5,4} a znížil sa podiel baranov s KP_{0,1,2} ako dôsledok zámernej selekcie na viacpočetné vrhy.

Tab. 1: Hodnotenie plodnosti (odhadom PH) aukčných baranov mäsových plemien v roku 2008

Ukaz.	IF n=62		BER n=32		SF n=34		OD n=25		CH n=31		Σ n=184	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
PH ČT												
+++	17	27,4	6	18,8	8	23,5	3	12,0	2	6,4	36	19,6
++	26	41,9	13	40,6	14	41,2	12	48,0	12	38,7	77	41,8
+	15	24,2	9	28,1	8	23,5	7	28,0	11	35,5	50	27,2
N	4	6,5	4	12,5	4	11,8	3	12,0	6	19,4	21	11,4

IF – ile de france, BER – berrichon du cher, SF – suffolk, OD – oxford down, CH – charolais

Tab. 2: Zaradenie aukčných baranov mäsových plemien podľa KP v roku 2008

Ukaz.	IF n=62		BER n=32		SF n=34		OD n=25		CH n=31		Σ n=184	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
KP												
5	40	64,5	9	28,1	15	44,1	7	28,0	13	41,9	84	45,6
4	14	22,6	13	40,6	11	32,4	1	4,0	11	35,5	50	27,2
3	1	1,6	2	6,3	0	-	0	-	0	-	3	1,6
2	6	9,7	6	18,8	2	5,9	7	28,0	5	16,2	26	14,1
1	1	1,6	1	3,1	6	17,6	10	40,0	2	6,4	20	10,9
0	0	-	1	3,1	0	-	0	-	0	-	1	0,6

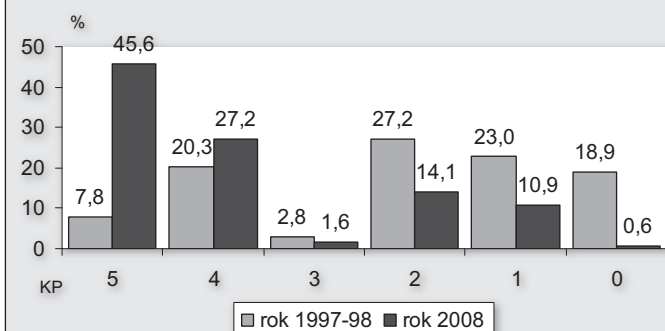
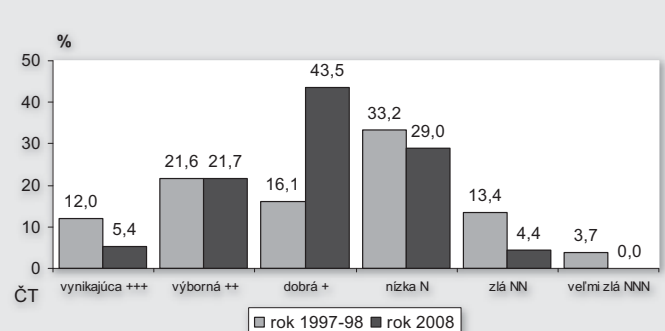
Tab. 3: Hodnotenie aukčných baranov mäsových plemien podľa intenzity rastu v roku 2008

Ukaz.	IF n=62		BER n=32		SF n=34		OD n=25		CH n=31		Σ n=184	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
+++	5	8,1	2	6,2	1	2,9	2	8,0	0	-	10	5,4
++	14	22,6	6	18,0	11	32,4	3	12,0	6	19,4	40	21,7
+	24	38,7	17	53,1	12	35,3	14	56,0	13	41,9	80	43,5
N	18	29,0	6	18,8	7	20,6	5	20,0	10	32,3	46	29,0
NN	1	1,6	1	3,1	3	8,8	1	4,0	2	6,4	8	4,4

Tab. 4: Hodnotenie hmotnosti v 1 roku u aukčných baranov mäsových plemien v roku 2008

Ukaz.	IF n=62		BER n=32		SF n=34		OD n=25		CH n=31		Σ n=184	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
+++	6	9,7	0	-	1	2,9	2	8,0	3	9,7	12	6,5
++	14	22,6	11	34,3	10	29,5	8	32,0	3	9,7	46	25,0
+	24	38,7	12	37,5	8	23,5	10	40,0	15	48,4	69	37,5
N	15	24,2	6	18,8	12	35,3	5	20,0	6	19,4	44	23,9
NN	3	4,8	2	6,2	3	8,8	0	-	4	12,8	12	6,5
NNN	0	-	1	3,1	0	-	0	-	0	-	1	0,6

+++ vynikajúca, ++ výborná, + dobrá, N nízka, NN zlá, NNN veľmi zlá

Graf č.3: Čas strojového dojenia (s) v dojárni 1 x 24 s jedným dojičom.**Graf č.3: Čas strojového dojenia (s) v dojárni 1 x 24 s jedným dojičom.**

Hodnotenie intenzity rastu (IR) baranov mäsových plemien (tab. 3) jednoznačne potvrdzuje, že najvyššie percento baranov dosiahlo dobrú (+) IR (43,5 %). Vynikajúcu (+++) a výbornú (++) IR dosiahlo len 27,1 % baranov. Z pohľadu jednotlivých plemien najvyšší podiel v ČT+++ , ++ dosiahli barany plemena SF (35,3 %), IF (30,7 %) a BER (24,2 %). Nízku (N) a zlú (NN) IR má až 33,4 % baranov. Najviac u plemena CH (38,7 %), IF (30,6 %) a SF (29,4 %). Tieto výsledky jednoznačne potvrdzujú veľkú medziľahľosť, ale aj vnútroplemennú variabilitu v hodnotení IR aukčných baranov. Aj zmena početnosti (Graf 2) v jednotlivých ČT za IR u mäsových plemien v horizonte 10 rokov potvrdzuje predchádzajúce hodnotenie.

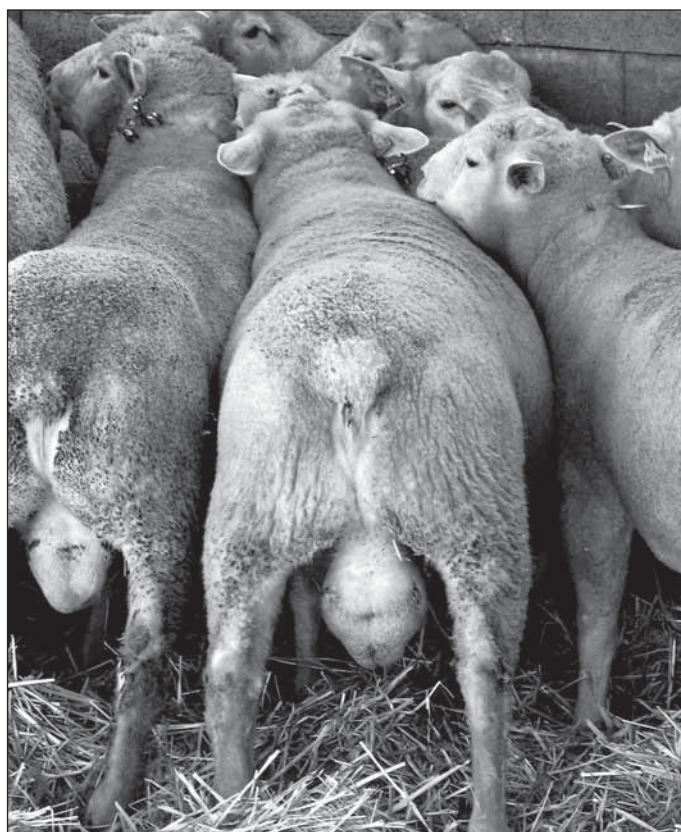
Hodnotenie hmotnosti v 1. roku (osvalenie) baranov mäsových plemien (tab. 4) opäť potvrdzuje, že najviac baranov získalo dobrú (+) hmotnosť (37,5 %). Vynikajúcu (+++) a výbornú (++) hmot-

nosť dosiahlo len 31,5 % baranov. Najvyššie percento u plemena OD (40,0 %), u plemien BER, IF a SF sú rozdiely minimálne v rozpätí 34,4 % až 32,3 %. Nízku (N), zlú (NN) a veľmi zlú (NNN) hmotnosť dosiahlo až 31,0 % baranov, najviac u plemena SF (44,1 %) a najmenej u plemena OD (20,0 %). U ostatných plemien sú rozdiely minimálne.

ZÁVER

Produkčný potenciál plodnosti u baranov mäsových plemien sa výrazne zvýšil. Selektia na viacpočetné vrhy v horizonte 10 rokov sa kladne prejavila aj v KP. V hodnotení intenzity rastu pretrvávajú značná medziľahľosť a vnútroplemenná variabilita. Platí to aj pre hodnotenie hmotnosti v 1 roku.

Autor:
prof. Ing. Milan Gajdošík, CSc.,
emeritný profesor SPU v Nitre
Autor fotografií:
Ing. Slavomír Relovský

Fenotypová a genetická analýza produkčných a reprodukčných ukazovateľov čistokrvných cigájskych oviec vo vybraných chovoch Prešovského kraja

V predkladanej práci hodnotíme vplyv niektorých genetických a negenetických faktorov na mliekovú úžitkovosť a reprodukčné ukazovatele bahníc (veľkosť vrhu) vo vybraných šľachtiteľských chovoch plemena cigája Prešovského kraja (Agro-lent, s. r. o., Malý Šariš, PD Jarovnice chov Hermanovce a Uzovské Pekľany, PD Tulčík - chov Demjata a Ovčia farma Proč, s. r. o.). Analyzovali sme produkciu mlieka bahníc zo 6947 laktácií (za r. 2000-2008) a plodnosť bahníc na základe hodnotenia 16537 vrhov (r.1999-2008). Posúdená bola úroveň vplyvu viacerých genetických a negenetických faktorov na sledované produkčné a reprodukčné ukazovatele. Pomocou viacfaktorovej analýzy rozptylu bol zhodnotený tiež vplyv stáda, pohlavia a kontrolného roku na plemenné hodnoty (PH) pre skutočnú produkciu mlieka (SPM) a veľkosť vrhu (VV). Analyzovaných bolo 6375 PH oviec pre SPM a 8315 PH oviec pre veľkosť vrhu. Na základe priemerných plemenných hodnôt bol odhadnutý v sledovaných stádach genetický trend pre SPM a VV, ktorý bol posúdený v súvislosti s trendom úžitkovosti v tých istých stádach.

¹Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD.,

²Ing. František Bujňák,

³Ing. Slavomír Reľovský

¹Centrum výskumu živočíšnej výroby, Ústav chovu oviec a kôz Trenčianska Teplá,

²Plemenárske služby Slovenskej republiky, š.p. Bratislava

³Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku, Banská Bystrica

Skutočná produkcia mlieka a priemerná denná produkcia mlieka (PDPM), boli štatisticky vysoko významne ovplyvnené stádom, otcom v rámci stáda, kontrolným rokom (KR), veľkosťou vrhu a interakciou stádo*kontrolný rok. SPM najviac aj dĺžkou dojenej periódy. Za celú vyhodnocovanú populáciu bahníc sme zistili SPM na úrovni 89,13 litrov mlieka a PDPM na úrovni 669,4 ml mlieka (tab. 1). Najlepšie výsledky dosiahlo stádo Malý Šariš, kde priemerná SPM za roky 2000-2008 bola na úrovni 104,49±1,430 litra a PDPM na úrovni 783,0±10,59 ml. Nezistili sme významné rozdiely medzi bahniciami na prvej až tretej laktácii. SPM najlepšej bahnice bola 268,2 litra a PDPM 1776,2 ml mlieka. Z analýzy fenotypového trendu SPM za r. 2000 až 2008 vyplýva mierny pokles produkcie (Graf 1), ktorý bol najvýraznejší v chove Uzovské Pekľany; naopak

stabilná produkcia bola zistená najmä v chove Malý Šariš.

Z hľadiska genetického najvyššie priemerné plemenné hodnoty za SPM boli zistené opäť v chove Malý Šariš ($2,75 \pm 0,218$ litra) a v chove Hermanovce ($2,60 \pm 0,186$ litra), naopak najhoršie v chove Demjata ($0,48 \pm 0,196$ litra). Roz-

diely v priemerných PH pre SPM medzi stádami boli štatisticky vysoko významné. Podobne vysoko významné boli aj rozdiely medzi priemernými PH za SPM medzi baranmi (priemerná PH= $2,26 \pm 0,212$ litra) a bahnicami ($0,74 \pm 0,130$ litra). Vyššie priemerné PH pre SPM boli zistené pri všetkých stádach pri baranoch a aukčných

baranoch ako pri bahniciach a jarkách, čo možno hodnotiť pozitívne. **Vo všetkých stádach bol zaznamenaný v posledných 8 rokoch pozitívny genetický trend (nárast priemerných plemenných hodnôt) v SPM, a to napriek poklesu, resp. stagnácii v produkcii mlieka, čo poukazuje na dobrú úroveň šľachtiteľskej práce.**

Tab. 1: Odhady priemerov (LSM $\pm$ SE) skutočnej a priemernej dennej produkcie mlieka bahnic v závislosti od analyzovaných negenetických faktorov

Ukazovateľ	n	Produkcia mlieka	
		skutočná (v l)	priemerná denná (v ml)
Priemer	6947	89,13	669,4
Štandardná chyba		26,943	199,44
Variačný koeficient		30,23	29,79
Minimálna hodnota		30,05	194,97
Maximálna hodnota		268,20	1776,21
Stádo			
Hermanovce	1683	99,78±1,216	746,6±9,00
Uzovské Pekľany	1868	83,84±1,164	634,4±8,62
Malý Šariš	1105	104,49±1,430	783,0±10,59
Demjata	1484	90,66±1,526	682,7±11,29
Proč	807	86,39±1,862	650,2±13,78
Veľkosť vrhu bahnice			
Neznáma	579	96,77±1,383	727,25±10,243
Jedináčiky	4630	90,53±0,726	680,93±5,372
Viacpočetné vrhy	1738	91,79±0,895	689,96±6,628
Poradie laktácie			
Prvá laktácia	2431	92,46±0,882	693,97±6,531
Druhá laktácia	2213	93,07±0,885	699,99±6,554
Tretia laktácia	2303	93,57±1,306	704,17±9,666

Tab. 2: Odhady priemerov (LSM $\pm$ SE) pre veľkosť vrhu bahnic v závislosti od stáda, a veku matky.

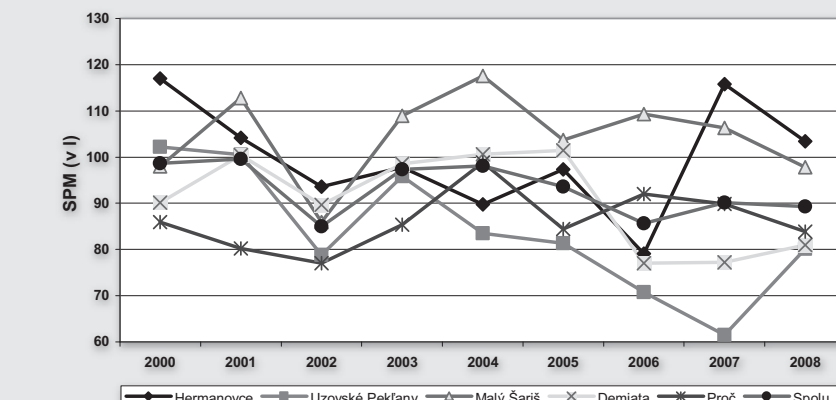
Ukazovateľ	n	Veľkosť vrhu
Priemer	16537	1,273
Štandardná chyba		0,437
Variačný koeficient		34,31
Minimálna hodnota		1
Maximálna hodnota		3
Stádo		
Hermanovce	3061	1,35 ± 0,015
Uzovské Pekľany	3912	1,27 ± 0,017
Malý Šariš	2935	1,28 ± 0,016
Demjata	3408	1,32 ± 0,016
Proč	3221	1,35 ± 0,017
Vek matky		
2 roky	3534	1,14 ± 0,010
3 roky	3288	1,29 ± 0,010
4 roky	2846	1,33 ± 0,011
5 rokov	2410	1,36 ± 0,012
6 rokov	1831	1,37 ± 0,015
7 rokov	1321	1,38 ± 0,019
8 rokov	1307	1,34 ± 0,022

Veľkosť vrhu bahníc (VV) bola štatisticky vysoko významne ovplyvnené stádom, otcom v rámci stáda, kontrolným rokom, vekom matky a interakciou stádo*kontrolný rok. Za celú vyhodnocovanú populáciu bahníc sme zistili VV na úrovni 1,273 jahňaťa (tab. 2). Najlepšie výsledky v tomto ukazovateli dosiahlo za posledných 10 rokov (1999-2008) stádo Hermanovce a Proč, kde VV bola na úrovni $1,35 \pm 0,015$ resp. $1,35 \pm 0,017$. Veľkosť vrhu prvôstok ($1,14 \pm 0,010$) a druhý krát obahnených oviec ($1,29 \pm 0,010$) bola významne nižšia ako oviec starších ($1,33-1,38$). Za r. 1999 až 2008 bola pozorovaná v ukazovateli veľkosť vrhu v analyzovaných chovoch len stagnácia (graf 3).

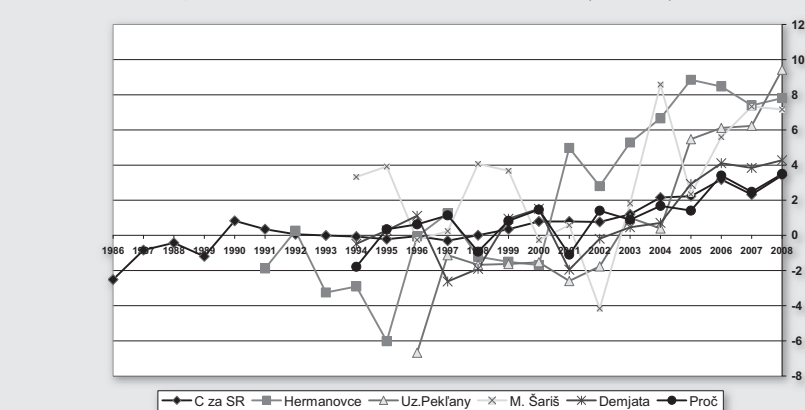
Z hľadiska genetického najvyššie priemerné plemenné hodnoty za VV (údaje sú uvedené v ks jahniat) boli zistené v chove Demjata ($0,035 \pm 0,0024$) a v chove Proč ($0,033 \pm 0,0021$). Rozdiely v priemerných PH pre VV boli medzi stádami štatisticky vysoko významné ($P < 0,001$). Podobne vysoko významné ($P < 0,001$) boli aj rozdiely medzi priemernými PH za VV medzi baranmi (priemerná PH = $0,035$) a bahniciami ($0,025$). Vyššie priemerné PH pre VV boli zistené vo všetkých stádach pri baranoch ako pri bahniciach, čo je odrazom vyššieho selekčného tlaku. Vo všetkých stádach bol zaznamenaný vo VV v posledných 10 rokoch pozitívny genetický trend, a to najmä pri bahniciach, pričom priemerné PH za jednotlivé stáda boli vyššie ako je priemer čistokrvných oviec Slovenska (graf 4).

Na základe získaných výsledkov môžeme konštatovať, že v analyzovaných čistokrvných cigájskych stádach bola v sledovanom období úroveň mliekovej úžitkovosti a aj plodnosti priemerná, v niektorých stádach a rokoch až podpriemerná, s relatívne veľkou variabilitou pri porovnaní kontrolných rokov a stád, čo svedčí o značných rezervách v oblasti organizácie práce, výživy, odchovu, genetiky, selekcie a ďalších faktorov ovplyvňujúcich jednotlivé chovy. Zvýšenú pozornosť je potrebné venovať nákupu baranov s vysokou plemennou hodnotou. Z prezentovaných výsledkov je zrejmé, že v posledných rokoch dochádza k stagnácii v úžitkovosti ekonomicky rozhodujúcich ukazovateľov, a to v produkcii mlieka a plodnosti (graf 1, graf 3). Ako však vidieť z grafu 2 a 4, v oboch ukazovateľoch je badateľný vo všetkých chovoch pozitívny genetický trend, pritom priemerné plemenné hodnoty podľa jednotlivých rokov sú v sledovaných chovoch vyššie ako je priemer plemenných hodnôt čistokrvných cigájskych oviec za celé Slovensko. To je dôkazom, že šľachtiteľská práca, výber jahničiek a baránkov na ďalší chov a plemenárska práca sa vykonáva v uvedených chovoch zodpovedne, na požadovanej úrovni. Aby sa výsledky šľachtiteľskej práce mohli prejavovať vo väčšej miere aj v náraste úžitkovosti, potom je potrebné neustále zlepšovať aj chovateľské prostredie, najmä výživu všetkých kategórií oviec a manažovanie stád v priebehu celého roka. □

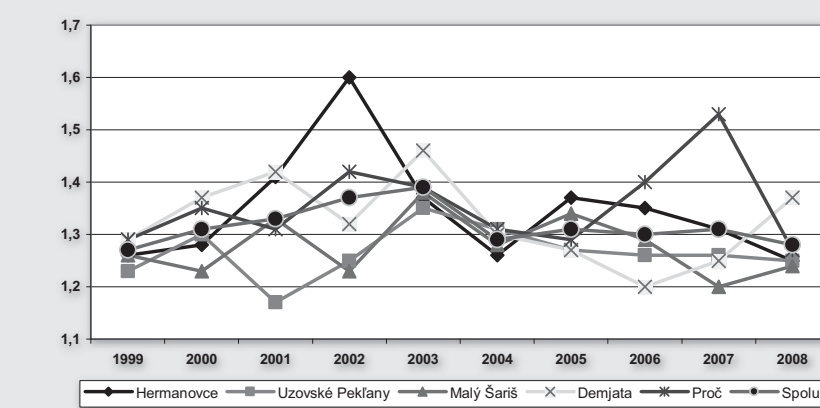
Graf č.1: Vývoj skutočnej produkcie mlieka v závislosti od chovu.

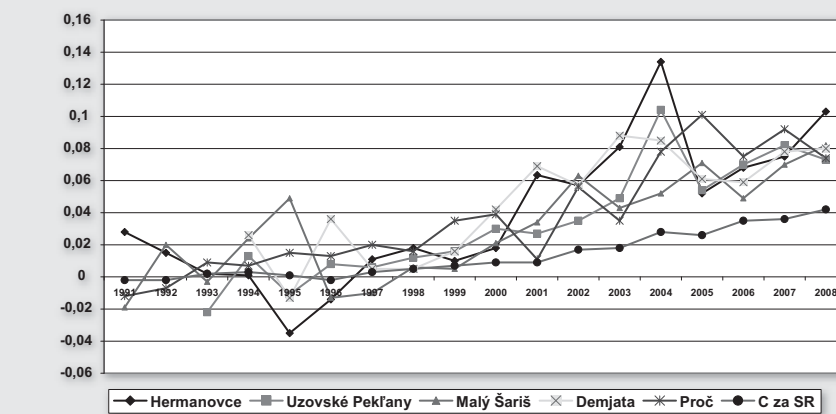
Graf č.2: Genetický trend pre produkciu mlieka pri bahniciach (v litroch).

Graf č.3: Vývoj plodnosti (veľkosti vrhu) podľa chovov.

Graf č.4: Genetický trend veľkosti vrhu pri bahniciach (v ks jahniat).

Zo zasadnutia Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK konaného dňa 12. 11. 2009 v zasadačke RVPS, Skuteckého 19, B. Bystrica

Zápisnica

Prítomní: podľa prezenčnej listiny

Program:

1. Otvorenie
2. Kontrola plnenia opatrení z posledného zasadnutia ŠR
3. Posúdenie nových žiadostí od chovateľov
4. Rôzne
5. Záver

K bodu 1.

Zasadnutie ŠR otvoril predseda Ing. Šutý, ktorý privítal prítomných členov Šľachtiteľskej rady. Na zasadnutí privítal aj Ing. Róberta Mészároša z z Odboru živočíšnej výroby - referátu ovce, kozy a plemenárstvo MP SR.

K bodu 2.

Kontrola plnenia opatrení z posledného zasadnutia ŠR 29.4.2009:

1. ŠR ukladá predsedovi informovať predstavenstvo ZCHOK o odstúpení Ing. Norberta Keľa z členstva v ŠR a požiadať o jeho nahradenie MVDr. Patrikom Keľom.

Termín: do najbližšieho zasadnutia predstavenstva ZCHOK: Ing. Šutý

-splnené

2. ŠR ukladá predsedovi písomne požiadať vedenie PS SR o stanovisko k členstvu Ing. Anny Machynovej v ŠR, v prípade kladného stanoviska požiadať predstavenstvo ZCHOK o odsúhlasenie jej členstva v ŠR. Termín: do najbližšieho zasadnutia predstavenstva ZCHOK: Ing. Šutý

-splnené, predstavenstvo ZCHOK menovalo Ing. Machynovú, MVDr. Keľa, Ing. Mészároša za riadnych členov ŠR

3. Zapracovať hodnotenie za plemennú hodnotu za intenzity rastu jahniat do bonitačného kľúča. Dať to na vedomie predsedovi VK, bonitačný kľúč doplniť o hodnotenie plemena askánske merino. Termín: do 15.5.2009 ZCHOK: Doc. Margetín

-splnené

4. Do najbližšieho zasadnutia ŠR každý člen pripraví návrh na doplnenie ŠR o zástupcu chovateľov ZV.

-pretrváva, pripravuje sa nový zákon o šľachtení a plemenitbe

5. ŠR schvaľuje uznanie štatútu ŠECH plemena zošľachtená valaška a križencov s plemenami lacaune a východofrízské v chove Agro - Racio Liptovský Mikuláš, zodpovedným garantom za tento chov bude Ing. Čapistrák, ktorý vypracuje šľachtiteľský program. Zároveň ŠR poveruje predsedu vystaviť chovateľovi dekrét. Termín: do 20.5.2009 ZCHOK: Ing. Šutý

-splnené, garant zašle šľachtiteľský program Ing. Čapistrák

6. Na základe žiadosti chovateľov Fiam Agro servises, Strojnícka 13, Prešov a Ing. Jána Brudňáka,

Koprivnica 26 komisia v zložení: Ing. Reľovský – predseda, Ing. Dvoriak, Ing. Čapistrák, Ing. Rafajová, vykoná obhliadku stád a chovateľských podmienok u týchto chovateľov. Predseda komisie zabezpečí účasť a písomné vyjadrenie zástupcov príslušnej RVPS a z rokovania vyhotoví zápisy.

Termín: do najbližšieho zasadnutia ŠR ZCHOK: Ing. Reľovský

-splnené

7. ŠR poveruje Doc. Gyarmathyho podrobne informovať chovateľov organizovaných v SZCH o zásadách uznávania ŠCH a RCH a o podmienkach zápisu do PK.

Termín: úloha trvalá ZCHOK: Doc. Gyarmathy

-plní sa

8. Doplniť štatút PK kôz o RCH a prerobiť register chovov kôz tak aby všetky chovy, ktoré produkujú plemenné capky boli ŠCH a novozaložené chovy dostanú štatút RCH.

Termín: do zasadnutia predstavenstva ZCHOK: Ing. Šutý

-pretrváva, bude riešené v novom štatúte PK

9. ŠR poveruje komisiu v zložení Ing. Šutý, Doc. Margetín, Ing. Rafajová, Ing. Srpoň vypracovať návrh nového štatútu PK oviec.

Termín: do najbližšieho zasadnutia ŠR ZCHOK: Ing. Šutý

-pretrváva, bude riešené po schválení nového zákona o plemenitbe

10. ŠR schvaľuje obnovenie štatútu RCH oviec plemena cigája u chovateľa Sejalan s.r.o. Bertotovec a súhlasí s obnovením zápisu do PK, predseda ŠR to dá chovateľovi na vedomie a vystaví dekrét. Termín: do 31.5.2009 ZCHOK: Ing. Šutý

-splnené

11. ŠR na základe žiadosti chovateľa Rogus s.r.o. Budimír 224, poveruje komisiu v zložení Ing. Gúglava – predseda, Ing. Rafajová, Doc. Gyarmathy vykonať prehliadku stáda a chovateľských podmienok. Predseda komisie zabezpečí účasť, aj písomné vyjadrenie zástupcov príslušnej RVPS a z rokovania napíše zápis.

Termín: do najbližšieho zasadnutia ŠR ZCHOK: Ing. Gúglava

-splnené, vzhľadom na ukončenie pracovného pomeru Ing. Gúglavu v ZCHOK, obhliadky vyko-

nala novovymenovaná komisia

12. ŠR poveruje komisiu v zložení Ing. Gúglava – predseda, Ing. Srpoň, Doc. Gyarmathy, Doc. Margetín vykonať obhliadku stáda u Vladimíra Magnu, Na vladárke 51, Ponická Lehôtka, predseda zaistí účasť a vyjadrenie zástupcov RVPS a vypracuje z uznávania zápis.

Termín: do najbližšieho zasadnutia ŠR ZCHOK: Ing. Gúglava

-splnené, vzhľadom na ukončenie pracovného pomeru Ing. Gúglavu v ZCHOK, obhliadky vykonala novovymenovaná komisia

13. ŠR poveruje Ing. Machynovú vypracovať podklady pre výber zakladateľov nových línii baranov plemien ZV a C podľa kritérií uvedených v bode 4. Termín: do 20.5.2009 ZCHOK: Ing. Machynová

-splnené

14. ŠR poveruje Doc. Margetína prepočítať plemenné hodnoty pre rok 2009 tak, ako to navrhol v bode 5 a porovnať so starým výpočtom. O problematike posunutia genetickej bázy pre výpočet PH informovať na VČS ZCHOK. ŠR na najbližšom zasadnutí opätovne prerokuje návrh.

Termín: do zasadnutia ŠR resp. VČS ZCHOK: Doc. Margetín

Doc. Margetín - stretli sa Ing. Rafajová, RNDr. Gera, Ing. Machynová, Doc. Margetín. Informoval, že základom pre výpočet PH bude rok 2000.

Ing. Srpoň - na stretnutiach, kde sa jedná o uvedených problematikách sa má zúčastniť aj zástupca ZCHOK. Žiada, aby bol zástupca ZCHOK prizývaný.

Ing. Rafajová - stretnutie zvolávala ona, výpočet PH sa preberie od Doc. Margetína, v ďalšom období ho bude robiť Ing. Machynová a RNDr. Gera.

Ing. Šutý - výpočet PH má plne v kompetencii PS SR š.p., východisková báza sa posunie do roku 2000.

-pretrváva

15. ŠR ukladá Ing. Čapistrákovi a Ing. Petrovičovi doplniť do ním navrhnutého bonitačného kľúča pre kašmírské a angorské kozy pripomienky členov ŠR a odoslať ho predsedovi VK.

Termín: do 20.5.2009 ZCHOK: v texte

-splnené

16. ŠR schvaľuje zrušenie štatútu RCH oviec plemena texel a vyradenie z registra chovov v PK dňom 29.4.2009 u Ing. Martiny Kozmovej. Pri drámení 109/25 štitáre a firmy Jager s.r.o. Krivany zrušenie štatútu RCH a vyradenie z registra chovov v PK po doručení žiadosti.

Termín: v texte ZCHOK: Ing. Šutý

-splnené

K bodu 3.

Ing. Šutý - informoval o novoprijatých žiadostiach adresovaných ŠR

- NOFA Ing. Norbert Fassinger - žiadosť o uznanie štatútu ŠECH na báze plemena ZV s plemenom LC a VF. Uznávacie pokračovanie sa uskutoční dňa 20.11.2009.
- AGROSEV Detva - žiadosť o RCH plemena NC. Žiadateľ vlastní plemenné jahničky. Uznávacie konanie sa uskutoční na jar v roku 2010 po bonitácii.

- žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena cigája od firmy Agro-Mold, a.s., Rožňavská 21, 045 01 Moldava nad Bodvou. Chovateľ nakúpil plemenné jahničky z ŠCH.
- žiadosť Ing. Miroslava Vidholda, Dubovská 877/31, 96261 Dobrá Niva o uznanie štatútu RCH plemena SF, žiadosť bola riešená podľa uznesenia ŠR č.10. zo dňa 20.11.2001
- žiadosť Ing. Igora Nemčoka, Senická cesta 25, 974 01 Banská Bystrica o uznanie štatútu RCH plemena LC, žiadosť bola riešená podľa uznesenia ŠR č.10. zo dňa 20.11.2001
- Bc. Vladimír Kubík, Karvaša Blahovca 133, 03861 Vrútky a Milan Roman, Severná 265, 03843 Kláštor pod Znievom – žiadajú, ako členovia SZCH Bratislava o zápis kôz plemena HKK do PK. Žiadosť bola doručená len e-mailom zo SZCH oblasťný výbor Martin. Je potrebné skontrolovať podmienky pre splnenie podmienok pre zápis. Zabezpečiť to predseda ŠR.
- Poľnohospodár s.r.o.- žiadosť o zrušenie RCH plemena C.
- SEJLAN s.r.o., Bertotovce- žiadosť o zrušenie RCH plemena C

K bodu 4.

Ing.Šutý

- chýbajú plemenné štandardy a chovné ciele oviec a kôz- NC,AM,V,HKK, anglonúbijská koza. Navrhne vytvoriť skupinu, ktorá by podľa požiadavky pripravovala plemenné štandardy a chovné ciele. Je potrebné zapojiť do prípravy plemenného štandardu a chovného cieľa valašky (pôvodnej valašky) Klub chovateľov valašských oviec so sídlom v Ružomberku
- na NT capov vznikali problémy, SZCH má kolektívny štatút ŠCH, na NT sa objavili aj chovatelia, o ktorých komisia nemala informácie, musí byť definované, kto do ŠCH patrí a môže tak produkovať plemenný materiál. Navrhne, aby Doc. Gyrmathy spracoval zoznam chovateľov -členov SZCH, ktorí môžu v roku 2010 produkovať plemenných capkov a baranov.
- z dôvodu zefektívnenia činnosti ŠR (niektoré žiadosti chovateľov sa riešia dlhšie ako jeden rok) požiadať, aby ŠR poverila svojho predsedu vystavením dekrétu o uznaní štatútu ŠECH resp. RCH a zápisom zvierat do PK na základe rozhodnutia poverenej hodnotiacej komisie

Doc.Gyrmathy- vypracoval register kôz a ich chovateľov.

Ing.Machynová- do programu na tvorbu katalógu by sa mala dať podmienka, ktorá zabráni aby sa do katalógu dostal baran alebo cap nespĺňajúci podmienky. Ing.Šutý- chovateľ SZCH je slabšie informovaný, zateňuje a pripravuje na NT aj capka, ktorý nespĺňa podmienky.

Doc.Margetín- ak má SZCH kolektívny štatút ŠCH- ako sa zabezpečuje posun informácií od chovateľov na výpočet PH.

Ing.Šutý- plemenníci z dovozu- chovatelia sa sťažujú, že dovezeným plemenníkom sa neprizná PH zo zahraničia.

Doc.Margetín- tento problém je stále vypuklejší, malo by sa zabezpečiť, aby priznaná PH zohľadňovala reálny stav.

Ing.Šutý- mal by sa najšť spôsob, aby sa pri výpočte PH rešpektovali parametre úžitkovosti dovezeného zvierata.

MVDr.Keľo- je potrebné vysvetliť, ktoré údaje so zvieratom pri dovoze musia prísť, aby sa dovezenému zvieratú dala vypočítať plemenná hodnota. Presne definovať, aké ukazovatele pri dovoze od predávajúceho pýtať.

Ing.Machynová- dovozca musí pýtať predovšetkým číslo CEHZ rodičov dovezeného zvierata.

Ing. Mészáros- smernice EÚ určujú, čo má POP obsahovať.

Doc.Margetín- hlavným problémom je, že potomstvo importovaného barana má následne nízku PH. MVDr.Keľo- navrhol na webovú stránku ZCHOK umiestniť samostatnú časť-DOVOZ ZVIERAT. Tu dať presne vymenované potrebné údaje pri dovoze plemenných zvierat pre jednotlivé úžitkové vlastnosti podľa úžitkového zamerania.. Údaje musia byť korektné, aby sa podľa nich dala vypočítať PH na území SR.

Riešením by bolo dočasne prideliť dovezeným zvieratám priemerné hodnoty populácie v SR. Tie by zvieratá malo, kým by sa mu nevypočítala PH podľa úžitkovosti potomstva.

MVDr.Keľo- medzi chovateľmi je názor proti 100% overovaniu pôvodu, bolo by dobré porovnať, koľko financií sa vynaloží na paternitu u jednotlivých druhov HZ.

Ing. Mészáros- v novom návrhu zákona o šľachtení a plemenitbe je povinnosť vykonávať overenie pôvodu u 100% plemenníkov. Trvá na tom PI SR.

Ing.Rafajová- cena vyšetrenia paternity bude nižšia.

K bodu 5.

Ing.Šutý poďakoval prítomným za 100%-nú účasť na zasadnutí ŠR a ukončil rokovanie.

Z rokovania ŠR vyplynuli nasledovné opatrenia:

1. ŠR berie na vedomie uznesenie Predstavenstva ZCHOK zo dňa 6.10.2009 o personálnych zmenách v zložení ŠR:
 - odvolanie z funkcie člena ŠR Ing. Norberta Keľa na vlastnú žiadosť
 - vymenovanie do funkcie člena ŠR Ing. Róberta Mészároša (MP SR)
 - vymenovanie do funkcie člena ŠR Ing. Annu Machynovú (PS SR, š.p.)
 - vymenovanie do funkcie člena ŠR MVDr. Patrika Keľa (Keľo a synovia, s.r.o)
2. ŠR poveruje predsedu ŠR, aby po predložení potrebných dokladov (zápis z uznávacieho pokračovania a splnenie v ňom uložených opatrení, súhlasné stanovisko príslušnej RVPS, súhlasné stanovisko príslušného PS SR š.p., RS), v prípade súhlasného stanoviska menovanej uznávacej (hodnotiacej) komisie vystavil dekrét o uznaní štatútu chovu (RCH, ŠECH) a zabezpečil vykonanie príslušnej zmeny zápisom do PK na základe prihlášky chovateľa do PK. Predseda ŠR bude informovať o uznaní štatútov ŠECH a RCH v zmysle tohto uznesenia na najbližšom zasadnutí ŠR.

Termín: úloha trvalá

Zodpovedný: Ing. J. Šutý
3. ŠR pri ZCHOK prerokovala správy hodnotiacich komisií a uzniesla sa:

a) ŠR pri ZCHOK uznáva štatút ŠECH oviec plemena cigája s plemenom lacune firme Fiam Agro services, Strojnícka 13, Prešov. Vypracovaním šľachtiteľského programu a vykonávaním funkcie garanta za šľachtenie v uvedenom chove poveruje Ing. Antona Čapistráka.

b) ŠR pri ZCHOK uznáva štatút RCH plemena texel firme Rogus s.r.o. Budimír 224 s podmienkou plnenia opatrení uvedených v zápise z uznávacieho pokračovania

c) ŠR pri ZCHOK uznáva štatút RCH plemena lacune chovateľovi Ing. Igor Nemčok, Senická cesta 25, 974 01 Banská Bystrica s podmienkou plnenia opatrení uvedených v zápise z uznávacieho pokračovania

d) ŠR pri ZCHOK uznáva štatút RCH plemena suffolk chovateľovi Ing. Miroslav Vidhold, Dubovská 877/31, 96261 Dobrá Niva s podmienkou plnenia opatrení uvedených v zápise z uznávacieho pokračovania

e) ŠR pri ZCHOK uznáva štatút RCH plemena valaška (pôvodná valaška) chovateľovi Vladimír Magna, Na vladárke 51, 976 33 Ponická Lehôtka, s podmienkou predloženia dokladov o genotypizácii na scrapie importovaných zvierat a plnenia opatrení uvedených v zápise z uznávacieho pokračovania

f) ŠR pri ZCHOK schvaľuje uznanie štatútu RCH plemena cigája chovateľovi Agro-Mold, a.s., Rožňavská 21, 045 01 Moldava nad Bodvou s podmienkou plnenia opatrení uvedených v zápise z uznávacieho pokračovania, po bonitácii oviec v r. 2010 a súhlasnom stanovisku príslušného šľachtiteľa ZCHOK

g) ŠR pri ZCHOK schvaľuje uznanie štatútu RCH plemena cigája chovateľovi Ing. Ján Brudňák, 08643 Koprivnica 26 s podmienkou plnenia opatrení uvedených v zápise z uznávacieho pokračovania, po bonitácii oviec v r. 2010 a súhlasnom stanovisku príslušného šľachtiteľa ZCHOK ŠR poveruje predsedu ŠR vystaviť dekréty o štatúte chovu a zapísať zvieratá žiadateľov o RCH, ŠECH na základe kladného stanoviska hodnotiacich komisií pri splnení všetkých podmienok do PK. Termín: operatívne, podľa vyššie uvedených podmienok

Zodpovedný: Ing. J. Šutý

4. ŠR na základe žiadosti chovateľa NOFA Ing. Norbert Fassinger o uznanie štatútu ŠECH, poveruje komisiu v zložení Ing. Slavomír Reľovský- predseda, Ing. Július Šutý, doc. RNDr. Milan Margetín, PhD., vykonať obhliadku stáda a chovateľských podmienok. Predseda komisie zabezpečí účasť, aj písomné vyjadrenie zástupcov príslušnej RVPS a z rokovania napíše zápis.

Termín: do najbližšieho zasadnutia ŠR

Zodpovedný: Ing. S. Reľovský

5. ŠR na základe žiadosti SZCH-oblasťný výbor, M.R.Štefánika 12 036 01 Martin poveruje predsedu vykonať kontrolu podmienok pre zápis do PK kôz v chovoch Bc. Vladimír Kubík, Karvaša Blahovca 133, 03861 Vrútky a Milan Roman, Severná 265, 03843 Kláštor pod Znievom

Termín: 31.12.2009

Zodpovedný: Ing. J. Šutý

6. ŠR na základe žiadosti chovateľa AGROSEV Detva

poveruje komisiu vykonať obhliadku stáda a chovateľských podmienok. Predseda ŠR menuje komisiu, uznávacie pokračovanie sa uskutoční na jar v roku 2010 po bonitácii oviec v uvedenom chove.

Termín: do najbližšieho zasadnutia ŠR

Zodpovedný: Ing. J. Šutý

7. ŠR schvaľuje zrušenie štatútu RCH oviec plemena cigája u chovateľa Sejlan s.r.o. Bertotovce a Poľnoprodukt s.r.o., Svidník. Uvedené zmeny budú zaevidované v registri chovov PK, predseda ŠR to dá chovateľom na vedomie.

Termín: do 31.12.2009

Zodpovedný: Ing. J. Šutý

8. ŠR sa uzniesla, že výpočet PH za rok 2009 a v budúcich rokoch bude vypočítaný podľa východiskovej bázy rok 2000, táto informácia sa zverejní na web stránke ZCHOK- doc.RNDr. M. Margetín, PhD. vypracuje písomný komentár k uvedenej problematike na uverejnenie na web-stránke ZCHOK. Materiál pošle predsedovi ŠR.

Termín: 15.12.2009

Zodpovedný: doc.RNDr. M. Margetín, PhD.

9. ŠR poveruje Ing. D. Apolena a Ing. M. Rafajová vypracovaním plemenných štandardov a chovných cieľov pre plemena NC, AM, HKK. Tieto za-

šlú predsedovi ŠR do 31.12.2009

Menovaní sú dlhodobí poverení vypracovávaním plemenných štandardov a chovných cieľov aj pre iné importované plemená oviec a kôz, ktoré budú v budúcnosti chcieť chovatelia zaregistrovať v PK.

Termín: v texte

Zodpovední: Ing. D. Apolen, Ing. M. Rafajová

10. ŠR schvaľuje používanie názvu „valaška (pôvodná valaška)“, textová skratka „V“. Takto schválený názov bude zaevidovaný v databáze PS SR, š.p., ÚPZ Žilina

Termín: 31.12.2009

Zodpovední: Ing. M. Rafajová, Ing. A. Machynová

11. Vypracovať zoznam chovateľov -členov SZCH, ktorí môžu produkovať plemenných baranov a capov v roku 2010. Len chovatelia z uvedeného zoznamu môžu zvieratá predviesť na hodnotenie na NT v roku 2010.

Termín: 31.12.2009

Zodpovedný: doc.Ing. E. Gyarmathy, CSc.

12. Pripraviť návrh na problematiku dovezených plemenných zvierat, špecifikovať požadované parametre úžitkovosti pri dovoze zvierat- zoznam pre jednotlivé úžitkové zamerania, umiestniť to na

web- stránke ZCHOK a PS SR š.p. Pripraviť z tými- to údajmi formulár.

Termín: 31.12.2009

Zodpovední: Ing. J. Šutý, Ing. S. Reľovský

13. Pripraviť návrh výpočtu PH na základe získaných údajov pri dovoze plemenných zvierat od predávajúceho chovateľa (resp. uznanej chovateľskej organizácie krajiny pôvodu dovezených zvierat).

Termín: do 31.1.2010

Zodpovední: doc. RNDr. M. Margetín, PhD, Ing. A. Machynová

14. ŠR sa uzniesla, že plemenná hodnota za každý ukazovateľ u dovezených zvierat bude stanovená na základe korektných dodaných údajov. Ak nebude možné ich získať (v krajine pôvodu sa nesledujú), importovanému zvieratú bude dočasne, (pokiaľ nezíska údaje o PH na Slovensku), pridelená aktuálna priemerná PH daného plemena na území SR podľa pohlavia./u žijúcich zvierat/. Platí to pre dovezené zvieratá pôsobiace na území Slovenska od roku 2006.

Termín: v texte

Zodpovední: Ing. Šutý, Ing. Machynová

Zapísal: Ing. Slavomír Reľovský

Autor fotografie: Ing. Slavomír Reľovský

LEGISLATÍVA EÚ

Nová legislatíva – stručný prehľad

Dňa 1. januára 2009 nadobudli účinnosť nové nariadenia EÚ týkajúce sa výroby, kontroly a označovania ekologických produktov. Niektoré nové ustanovenia o označovaní však nadobudnú účinnosť až od 1. júla 2010.

V júni 2007 sa Rada ministrov poľnohospodárstva EÚ dohodla na novom nariadení Rady o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov. Toto nové nariadenie Rady obsahuje jasne definované ciele, zásady a všeobecné pravidlá ekologickej výroby.

Účelom tohto nového právneho rámca je stanoviť nový smer pre trvalý rozvoj ekologického poľnohospodárstva. Jeho cieľom sú udržateľné systémy kultivácie a široká škála kvalitných produktov. V rámci tohto procesu sa v budúcnosti bude kladť ešte väčší dôraz na ochranu životného prostredia, biodiverzitu a vysoké normy ochrany zvierat.

Ekologická výroba musí rešpektovať prirodzené systémy a cykly. Pokiaľ je to možné, udržateľnú výrobu je potrebné dosiahnuť pomocou biologických a mechanických výrobných postupov, prostredníctvom produkcie závisiacej od rozlohy pôdy a bez použitia geneticky modifikovaných organizmov (GMO).

V ekologickom poľnohospodárstve sa uprednostňujú uzavreté cykly s použitím vlastných zdrojov pred otvorenými cyklami s dodávkami vonkajších zdrojov. V ideálnom prípade by mali byť vonkajšie zdroje obmedzené na ekologické zdroje z iných ekologických fariem, na prírodné alebo prirodzene získané materiály a minerálne

hnojivá s nízkou rozpustnosťou. Vo výnimočných prípadoch však môžu byť povolené aj chemické syntetické zdroje, pokiaľ nie sú k dispozícii vhodné alternatívy. Tie sú po dôkladnom preskúmaní Komisiou a členskými štátmi povolené a uvedené v kladných zoznamoch látok v Prílohe nariadenia Komisie.

Keďže Európska únia sa rozprestiera od ďalekého severu po juh a na východ Európy, miestne klimatické, kultúrne a štrukturálne rozdiely môžu byť kompenzované prezieravými pravidlami umožňujúcimi potrebnú flexibilitu.

Potraviny môžu byť označené ako „ekologické“, ak najmenej 95 % ich poľnohospodárskych zložiek je ekologických. Ekologické zložky neekologických potravín môžu byť uvedené na zozname zložiek ako ekologické, pokiaľ táto potravina bola vyrobená v súlade s legislatívou upravujúcou výrobu ekologických produktov. Na zabezpečenie lepšej transparentnosti musí byť uvedené kódové číslo kontrolného orgánu.

Používanie geneticky modifikovaných organizmov (GMO) a produktov vyrobených z GMO je v ekologickej výrobe naďalej zakázané. Výrobky obsahujúce GMO nesmú byť označené ako ekologické, pokiaľ sa zložky obsahujúce GMO nedostali do výrobkov neúmyselne a pokiaľ podiel GMO v danej zložke nie je menší ako 0,9 %.

Výrobcovia balených ekologických potravín musia podľa novej legislatívy používať ekologické logo EÚ od 1. júla 2010. Používanie loga na ekologických potravinách z tretích krajín je však dobrovoľné. V prípade použitia ekologického loga EÚ

musí byť od 1. júla 2010 uvedené miesto výroby poľnohospodárskych zložiek.

Distribúcia ekologických výrobkov z tretích krajín je na spoločnom trhu dovolená, len ak sú vyrobené a kontrolované za rovnakých alebo ekvivalentných podmienok. Nová legislatíva rozširuje dovozný režim. Podľa predchádzajúcej právnej úpravy bol povolený dovoz len v prípade ekologických výrobkov z tretích krajín uznávaných EÚ alebo v prípade výrobkov, ktorých výroba bola kontrolovaná členskými štátmi a ktoré dostali dovoznú licenciu.

Postup udeľovania dovozných licencií bude v budúcnosti nahradený novým dovozným režimom. Kontrolné orgány pôsobiace v tretích krajinách budú potom priamo splnomocnené a monitorované Európskou komisiou a členskými štátmi.

Tento nový postup umožní Európskej komisii dohliadať na dovoz ekologických výrobkov a lepšie ho monitorovať, ako aj kontrolovať ekologické záruky. Okrem toho nová legislatíva položila základ na prijatie pravidiel EÚ o ekologickej akvakultúre a pestovaní morských rias.

Špecifiká ekologickej legislatívy EÚ

Okrem nového nariadenia Rady boli v roku 2008 prijaté dve nariadenia Komisie týkajúce sa ekologických výrobkov, dovozu a distribúcie ekologických výrobkov, ako aj ich označovania.

Nariadenie Rady

Nariadenie Rady (ES) č. 834/2007 z 28. júna 2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologic-

kých produktov, ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 2092/91

Toto nariadenie stanovuje právny rámec pre všetky stupne výroby, distribúcie, kontroly a označovania ekologických produktov, ktoré sa môžu ponúkať a predávať v EÚ. Stanovením jasne definovaných cieľov a zásad určuje toto nariadenie smer pokračujúceho rozvoja ekologickej výroby. Všeobecné usmernenia týkajúce sa výroby, kontroly a označovania sú stanovené nariadením Rady, a preto ich môže zmeniť len Rada ministrov poľnohospodárstva EÚ. Zároveň sa zrušuje predchádzajúce nariadenie (EHS) č. 2092/91.

Nové nariadenia týkajúce sa označovania v súvislosti s povinným používaním ekologického loga EÚ boli odložené zmenou a doplnením nariadenia Rady na 1. júla 2010.

Oblasť uplatnenia

Nariadenie Rady platí na nasledujúce poľnohospodárske produkty vrátane akvakultúry a kvasníc:

- Živé alebo nespracované produkty
- Spracované potraviny
- Krmivo
- Osivo a propagačný materiál

Toto nariadenie sa vzťahuje aj na zber voľne rastúcich rastlín a morských rias

Toto nariadenie sa nevzťahuje na:

- Produkty získané poľovaním na voľne žijúce zvieratá a rybolovom.

Nariadenia Komisie

Doteraz boli prijaté nasledujúce nariadenie Komisie:

- *Nariadenie Komisie (ES) č. 889/2008 z 5. septembra 2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá o výrobe, označovaní a kontrole, vrátane jeho prvej zmeny a doplnenia o pravidlách výroby ekologických kvasníc Prvé pozmeňujúce nariadenie, ktorým sa ustanovujú nové výrobné pravidlá pre výrobu ekologických kvasníc.*
- *Nariadenie Komisie (ES) č. 1235/2008 z 8. decembra 2008 ktorým sa ustanovujú nové pravidlá pre dovoz ekologických produktov z tretích krajín*

V nariadení Komisie (ES) č. 889/2008 sú regulované všetky stupne rastlinnej a živočíšnej výroby od obrábania pôdy a chovu zvierat až po spracovanie a distribúciu ekologických potravín a ich kontrolu. Zaoberá sa veľmi podrobne technickými detailmi a vo veľkej miere predstavuje rozšírenie pôvodného ekologického nariadenia s výnimkou prípadov, keď nariadenie Rady predpisovalo odlišnú reguláciu.

K nariadeniu Komisie sú pripojené početné prílohy. Medzi nimi sa dajú nájsť tieto informácie:

- Produkty povolené v ekologickom poľnohospodárstve, ako sú hnojivá, čididlá a pesticídy
- Minimálne požiadavky na veľkosť ustajňovacích a výbehových plôch, vrátane pasienkov, pre ekologický dobytok v závislosti od živočíšneho druhu a vývojového štádia.
- Neekologické krmivo, prídavné látky ku krmivám a spracovateľské podporné látky pre výrobu zloženého krmiva a pripravené zmesi

povolené v ekologickom poľnohospodárstve.

- Neekologické zložky, prídavné látky a spracovateľské podporné látky povolené v ekologickom poľnohospodárstve (vrátane výroby kvasníc).
- Požiadavky na logo Spoločenstva.

Tieto prílohy a ďalšie časti tohto nariadenia Komisie môžu byť Komisiou doplnené, aby boli aktualizované vzhľadom na pokračujúci vývoj technológie, vedy a ekologického trhu.

Na uľahčenie implementácie nových pravidiel a na začlenenie niektorých výnimiek z predchádzajúceho ekologického nariadenia, ktorých platnosť sa končí, boli ustanovené dočasné opatrenia.

Ekologickí farmári a spracovatelia musia okrem legislatívy EÚ o ekologickom poľnohospodárstve a ekologickej výrobe dodržiavať aj všeobecne záväzné pravidlá poľnohospodárskej výroby a spracovania poľnohospodárskych produktov. To znamená, že všetky všeobecne záväzné pravidlá o výrobe, spracovaní, marketingu, označovaní a kontrole poľnohospodárskych produktov platia aj pre ekologické potraviny.

Nové nariadenia o dovoze

Zvyčajné bilaterálne uznávanie tretích krajín Komisiou v spolupráci s členskými štátmi bude pokračovať. Komisia bude pri tom s podporou členských štátov dozeráť na výrobu a kontrolu ekologických produktov, čo musí byť v súlade, ale nie nevyhnutne totožné s cieľmi a zásadami ekologickej legislatívy. Zoznam uznávaných tretích krajín sa nachádza v Prílohe III nariadenia o dovoze.

Nové nariadenia o dovoze zaisťujú, že ekologické produkty sa môžu dovážať z tretích krajín, ktoré ešte nezískali bilaterálne uznanie.

Produkty, ktoré sa vyrábajú a kontrolujú presne rovnako ako v EÚ, by v budúcnosti mali mať tiež voľný prístup na spoločný trh. Kontrolné orgány, ktoré sa chcú venovať takýmto kontrolám, musia o to požiadať Európsku komisiu EÚ a musia dostať od nej a od členských štátov splnomocnenie na tento účel. Dohľad nad nimi bude vykonávať priamo Komisia v spolupráci s členskými štátmi.

Avšak vzhľadom na to, že výrobné podmienky v tretích krajinách sú zvyčajne veľmi odlišné od podmienok v Európe, často nie je možné uplatniť presne tie isté pravidlá na výrobu alebo kontrolu. Preto musí byť možná povoliť aj podobné pravidlá, ktoré sú v súlade s cieľmi a zásadami ekologickej legislatívy.

V minulosti to museli kontrolovať členské štáty pre každý jednotlivý produkt v rámci dovozného povoľovacieho konania. Tento komplikovaný systém bude teraz nahradený jednoduchším systémom. V budúcnosti budú môcť kontrolné orgány schválené na tento účel vykonať kontrolu priamo na mieste. Tieto kontrolné orgány musia byť tiež priamo schválené na tento účel Európskou komisiou a členskými štátmi a budú pod ich priamym dohľadom. Boli publikované *usmernenia*, ktoré vysvetľujú, ako môžu kontrolné orgány požiadať o schválenie, ako by mal byť nad nimi uskutočňovaný dohľad a aké ďalšie opatrenia sú potrebné v súvislosti s dovozom ekologických produktov a ich kontrolou.

Nové dovozné nariadenia v budúcnosti celkovo uľahčia dovoz ekologických produktov do EÚ, no zároveň podporia lepší monitoring, čím sa zabráni podvodom.

Historický prehľad

V roku 1991 prijala Rada ministrov poľnohospodárstva EÚ *nariadenie (EHS) č. 2092/91* o ekologickom poľnohospodárstve a príslušnom označovaní poľnohospodárskych produktov a potravín. Zavedenie tohto nariadenia bolo súčasťou reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ a predstavovalo zavŕšenie procesu, ktorým sa dostalo ekologickému poľnohospodárstvu oficiálneho uznania od 15 štátov, ktoré boli v tom čase členmi EÚ.

Spočiatku slúžilo nariadenie o ekologickej výrobe len na reguláciu rastlinnej výroby. Ďalšie ustanovenia pre výrobu živočíšnych produktov boli zavedené neskôr. Tieto pravidlá sa týkali krmiva, predchádzania ochorení, veterinárnych postupov, ochrany zvierat, chovu dobytku vo všeobecnosti a používania maštalného hnoja.

Používanie geneticky modifikovaných organizmov a výrobkov z nich bolo z ekologickej výroby výslovne vylúčené. Zároveň bol schválený dovoz ekologických produktov z tretích krajín, ktorých výrobné kritériá a systémy kontroly môžu byť uznané za rovnocenné tým, ktoré platia v EÚ.

Tento pokračujúci proces dopĺňania a zmien viedol k tomu, že ustanovenia nariadenia (EHS) č. 2092/91 sa stali veľmi zložitými a rozsiahlymi.

Význam, ktorý malo pôvodné nariadenie EÚ o ekologických produktoch, spočíval v tom, že stanovilo spoločné minimálne normy pre celú EÚ. V rámci tohto procesu sa posilnila dôvera zákazníkov, ktorí si mohli kúpiť ekologické produkty z iných členských štátov s istotou, že tieto produkty spĺňajú rovnaké minimálne požiadavky. Zavedenie dodatočných prísnejších noriem bolo ponechané na členské štáty a súkromné organizácie.

Databázy ekologických osív

Jednou zo základných zásad ekologického poľnohospodárstva je používanie osív, ktoré poľnohospodárske podniky vypievali ekologicky. Členské štáty vedú on-line databázu, ktorá uľahčuje získanie týchto osív. Dodávatelia môžu vkladáť ekologicky vypestované osivá alebo sadbové zemiaky, ktoré sú na tomto zozname k dispozícii pre záujemcov o ich nákup.

Viac informácií nájdete v *databáze (databázach)*.

Pracovné cykly v EÚ

Rozhodnutia, ktoré sa týkajú nových nariadení o ekologickom poľnohospodárstve, sa prijímajú s účasťou rôznych európskych inštitúcií.

Novú legislatívu EÚ, ako napr. nariadenie Rady (ES) č. 834/2007, odporučila Komisia (prostredníctvom Generálneho riaditeľstva pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka), vypracovala Rada ministrov poľnohospodárstva EÚ a napokon ju po konzultácii schválil Parlament. Až potom sa stáva právoplatnou. Viac *informácií o tomto postupe* môžete nájsť na internete.

Nariadenie Komisie (ES) č. 889/2008 navrhla Komisia a museli ho podporiť členské štáty v regulačnom výbore – v Stálom výbore pre ekologické poľnohospodárstvo. V rámci tohto postupu musí s daným odporúčaním súhlasiť kvalifikovaná väčšina zástupcov členských štátov v Stálom výbore.

Stály výbor pre ekologické poľnohospodárstvo

Stály výbor pre ekologické poľnohospodárstvo tvoria zástupcovia členských štátov. Jeho predsedom je zástupca Komisie.

Výbor bol zriadený s cieľom zabezpečiť úzku spoluprácu s orgánmi zodpovednými za ekologický sektor a garantovať jednotné uplatňovanie ekologickej legislatívy EÚ.

Zápisnice z posledných zasadnutí Výboru môžete nájsť na internete.

Ďalšie orgány

Európska komisia spolupracuje s ďalšími dvoma orgánmi, ktoré podporujú jej rozhodnutia v otázkach ekologickej poľnohospodárstva:

- Poradný výbor pre „Ekologické poľnohospodárstvo“
- Skupina expertov na podporu ekologickej poľnohospodárstva

Poradný výbor spája zástupcov rôznych technických a ekonomických záujmových skupín, ako je IFOAM, BEUC, COPA/COCEGA, COFALEC a ďalšie.

To uľahčuje výmenu skúseností a názorov na rôzne témy súvisiace s ekologickou výrobou s cieľom podporovať trvalý vývoj ekologickej legislatívy.

Skupina expertov na podporu ekologickej poľnohospodárstva poskytuje Komisii poradenstvo v otázkach informačných a propagačných kampaní pre ekologické poľnohospodárstvo, ktoré sú zavádzané ako súčasť Európskeho akčného plánu pre ekologické potraviny a poľnohospodárstvo.

Komisia môže konzultovať s poradným výborom a skupinami expertov pri každej príležitosti; predsedovia Komisie môžu zároveň predkladať svoje návrhy a požiadavky, aby sa s poradným výborom alebo skupinou expertov konzultovali otázky, ktoré spadajú do ich odbornosti.

Rozhodnutia poradného výboru či skupiny expertov nie sú pre Komisiu záväzné, ale berú sa veľmi vážne a členovia sú informovaní o aktivitách podniknutých v súvislosti s týmito rozhodnutiami.

Medzi ďalšie dôležité príspevky týchto dvoch orgánov patrí:

- Zavedenie úzkej spolupráce medzi medzinárodnými organizáciami, organizáciami členských štátov a Komisiou
- Sledovanie vývoja v politickej sfére
- Podpora výmeny informácií, skúseností a osvedčených metód

Informačný systém ekologickej poľnohospodárstva (OFIS)

Členské štáty a Európska komisia používajú informačné systémy ako kľúčový nástroj na výmenu poľnohospodárskych údajov súvisiacich s ekologickými produktmi a na poskytovanie aktuálnych informácií verejnosti.

Databáza OFIS obsahuje:

- Schválenia členských štátov pre marketing výrobkov dovážaných z tretích krajín
- Povolenia na dočasné používanie zložiek konvenčného poľnohospodárskeho pôvodu, ktoré nie je možné produkovať v dostatočných množstvách ekologicky
- Zoznam kontrolných orgánov alebo kontrolných úradov

Webovú lokalitu OFIS pre verejnosť môžete navštíviť tu.

Logo

Všetky produkty, ktoré sú označené ekologickým logom EÚ, boli vyrobené v súlade s nariadením EÚ o ekologickom poľnohospodárstve. Preto podporujú dôveru spotrebiteľov, pokiaľ ide o pôvod a kvalitu ich potravín a nápojov.

V súčasnosti je pre výrobcov ekologických produktov ich označovanie ekologickým logom EÚ dobrovoľné. No od 1. júla 2010 bude používanie loga povinné. Výhodou ekologického loga EÚ je, že spotrebiteľia v členských štátoch môžu ľahko rozpoznať ekologické produkty bez ohľadu na ich pôvod.

Zdroj: <http://ec.europa.eu>

Vyhlásenie účastníkov 3. Infodňa Vidieckeho parlamentu na Slovensku s nosnou témou „Predaj z dvora“

Miesto konania: Stará Bystrica, Hotel Bystričan

My, účastníci 3. Infodňa venovaného novinkám v oblasti podpory pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, hodnotenia projektov na PPA a špeciálnej téme „Predaj z dvora“ sme uvítali, že po niekoľkoročnej verejnej diskusii a odbornej argumentácii mimovládnych organizácií (Združenie vlastníkov pôdy a agropodnikateľov Slovenska, Ekotrend, Zväz ekologickej poľnohospodárstva na Slovensku, Vidiecky parlament na Slovensku) boli na podnet Ministerstva pôdohospodárstva SR vypracované 2 nariadenia týkajúce sa tejto problematiky:

Nariadenie vlády SR č. 352/2009 Zb. z 19.8.2009, ktorým sa ustanovujú hygienické požiadavky na priamy predaj a dodávanie malého množstva prvotných produktov živočíšneho pôvodu, mäsa z hydiny a domácich králikov, voľne žijúcej zveri a zveriny z nej, ktoré rieši priamy predaj z dvora malých množstiev živočíšnych produktov a pomôže vytvárať lepšie podmienky pre rozvoj vidieka a to tým, že

– sú priamo od prvovýrobcu z farmy konečnému spotrebiteľovi alebo maloobchodnej prevádzkarni predávané produkty živočíšneho

pôvodu, ktoré sú čerstvé, priemyselne nesppracované a nekonzervované – sa zvýši priamy príjem malých roľníkov a agropodnikateľov priamym predajom, čo podporí aj agroturistiku a špestrý sortiment ponúkaných produktov v naturálnej forme.

Nariadenie vlády SR č. 283/2009 Zb. z 1.7.2009, ktorým sa ustanovujú opatrenia na úpravu požiadaviek na konštrukciu, usporiadanie a vybavenie potravinárskych prevádzkarní s malým objemom výroby, pričom tieto prevádzkarne musia spĺňať veterinárno-hygienické požiadavky uvedené v tomto nariadení vlády.

Tieto nariadenia vlády by mali byť pre obce a mestá prospešné v tom, že farmári budú môcť na mieste speňažiť svoje produkty a prispievať k lokálnej sebestačnosti.

Na Slovensku sa tak pre obyvateľov a zahraničných turistov zvýši prístup ku kvalitným čerstvým slovenským produktom.

Nakoľko sa jedná o významné zmeny, ktoré majú viesť k skvalitneniu života na vi-

dieku a k zvýšeniu konkurencieschopnosti slovenských farmárov, je nevyhnutné zvýšiť informovanosť, osvetu, vzdelávanie a poradenstvo pre producentov a spotrebiteľov.

www.predajzdvora.sk

Účastníci ocenili strategický prístup k rozvoju obce a úspešne realizované investičné aktivity v obci Stará Bystrica (Slovenský orloj, rekonštrukcia objektov v centrálnej časti obce, športoviská, ubytovacie kapacity).

Stará Bystrica je dobrým príkladom nielen pre Kysuce, ale pre celé Slovensko.

www.starabystrica.sk

Účastníkom podujatia boli predstavené ukážky podporených projektov, ako i tradičných podujatí na vidieku, ktoré zvýrazňujú identitu Žilinského kraja.

Žilinský samosprávny kraj podporuje rozvoj vidieka systematicky a programovo prostredníctvom Akčného plánu rozvoja vidieka Žilinského kraja a vlastného Všeobecne záväzného nariadenia ŽSK 13/2008, ktoré finančne podporuje jednotlivé aktivity na rozvoj vidieka.

www.regionzilina.sk

**V Starej Bystrici, 21.11.2009
Účastníci 3. Infodňa VIPA SK**

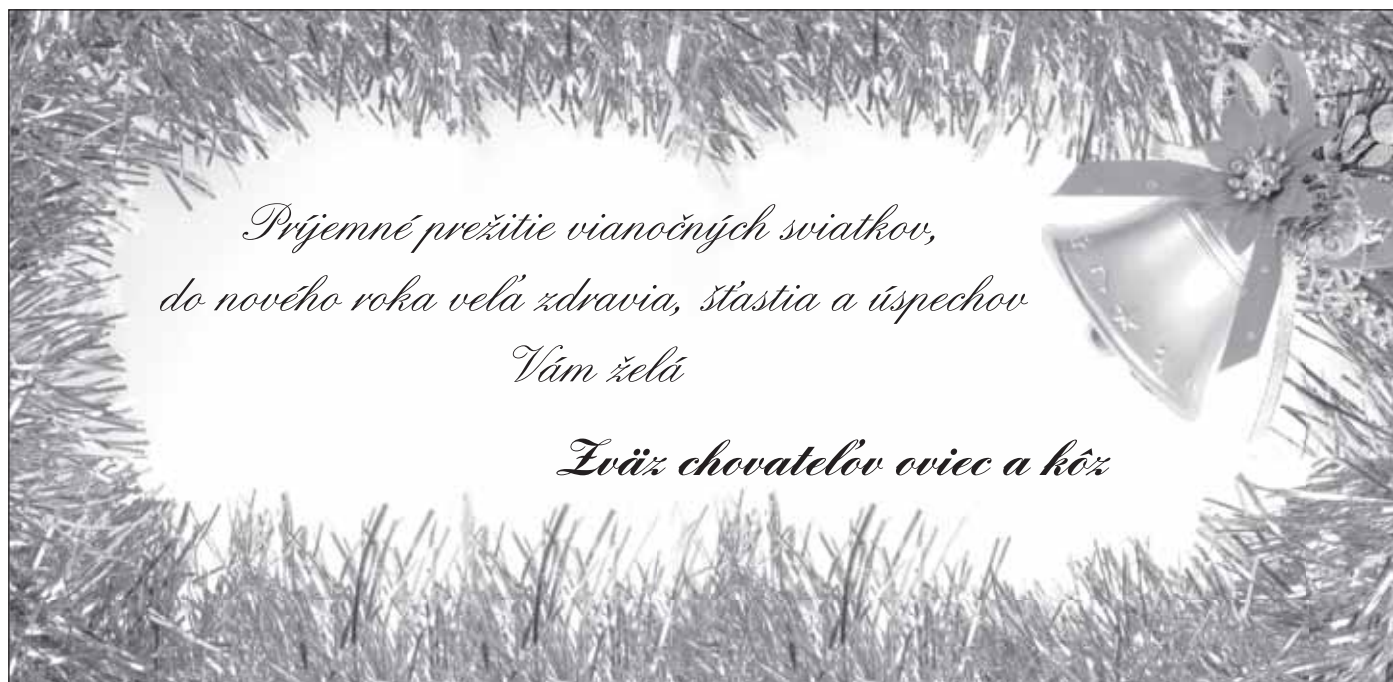
Čas plynie ako voda, dni sa striedajú s týždňami a mesiacmi a človek, ktorý je v každodennom pracovnom rytme ani nezbadá, ako ho osloví päťdesiatka...

Takýmto jubilantom je aj

Edko JANÍČEK

Člen predstavenstva ZCHOK, ktorý prakticky celý svoj život zasvätil chovu oviec. Prajeme mu v jeho práci a osobnom živote veľa úspechov a do ďalších rokov pevné zdravie, jasnú myseľ, spokojnosť a pohodu.

Spolupracovníci

*Príjemné prežitie vianočných sviatkov,
do nového roka veľa zdravia, šťastia a úspechov*

Vám želá

Zväz chovateľov oviec a kôz

Chcete napísať príspevok do nášho časopisu? Chcete vyjadriť svoj názor, pochváliť sa svojimi úspechmi, poštážovať si na nedostatky,... Napíšte nám. Uverejnenie príspevku urýchlite a nám zjednodušíte prácu ak budete postupovať podľa nasledujúcich pravidiel:

Nastavenie Microsoft Word pre písanie článkov.

Písmo:

Typ písma: Courier New (Courier New CE)

Veľkosť písma: 12

Zarovnanie písma: vľavo

Nastavenie stránky (Soubor – Vzhľad stránky)

Nahore: 2,8 cm

Dole: 2,8 cm

Vlevo: 2,8 cm

Vpravo: 2,8 cm

Ostatné nastavenia zostávajú.

Nastavenie odstavca (Formát – Odstavec)

Špeciálny: prvý riadek

0 kolík: 0,45 cm

Ostatné nastavenia zostávajú.

Delenie slov sa úplne vypína.

Zásady písania textov vo Word.

- nezarovnávať text, v texte používať iba jednu medzeru, ktorá patrí aj za interpunkčné znamienka, nepoužívať pevné riadky (zakončené enterom), enter používať v prípadoch, keď chceme oddeliť nadpis od textu

(za nadpisom, na konci odstavca).

- titulky a medzititulky písať zásadne malými písmenami. Výnimku tvoria materiály, kde vyslovene majú byť niektoré pasáže verzalom (reklamy a pod.).
- tabuľky dávať na koniec textu. Musia mať svoj názov alebo označenie (napr. Tab.č.1), v druhom prípade má byť na ňu odvolanie v texte.

Rozsah:

- jedna strana v časopise sa rovná trom stranám písaným podľa hore uvedeného nastavenia.
- na základe predpísaného nastavenia rozsah práce maximálne 6 strán, čo predstavuje 2 strany v časopise.
- v prípade tabuliek, grafov a fotografií, treba príslušný počet riadkov odrátavať (napr.: 1 fotografia 25 riadkov)

Prílohy:

- fotografie je najlepšie poslať v originály
- fotografie v elektronickej forme (jpg, pdf, min. 250 kB) poslať v osobitnom súbore (nevkladať do Wordu)
- tabuľky v MS Word alebo MS Excel
- grafy najlepšie MS Excel

OBRÁZKY Z UZNÁVACIEHO POKRAČOVANIA

NOFA

NOFA barany

NOFA Huncovce

NOFA suffolk

Komisia NOFA

NOFA

Rogus

Rogus

Milki s.r.o.

úžitkovosť – zdravie - kvalita - ekonomika

Ponúkame viac ako štandard

**Progresívna koncepcia krmív pre všetky
druhy hospodárskych zvierat:**

mliečne náhradky pre jahňatá

– aj na báze sušeného mlieka

- vitamíno-minerálne zmesi – **Lamivit** – jahňatá
- **Ovivit** – bahnice, barany (aj pre Eko chovy)
- minerálne lízne soli (bez medi) 4 kg-valec, čistá lízna soľ (5 kg valec a 10 kg kocka)
- vitamíno-minerálne lízne soli (na báze melasy, 20 kg vedro)
- špeciálne doplnky na podporu imunity zvierat (Trou VitEC, Milki E,Se,Mg)
- kompletné a doplnkové krmné zmesi

Ovimilk

viac mliečnych zložiek

bielkoviny 23,5%,
tuk 23,5 %

**Ekonomika chovu oviec sa počíta cez odchované
jahňatá a množstvo vyprodukovaného
ovčieho mlieka**

Poradte sa s nami!

Milki s.r.o., Rybníčná 40/a, 831 06 Bratislava, Prevádzka: Bulharská 72, 821 04 Bratislava, tel.,fax: 02 / 43633129, tel.: 0905 334 758, 0905 334 823

